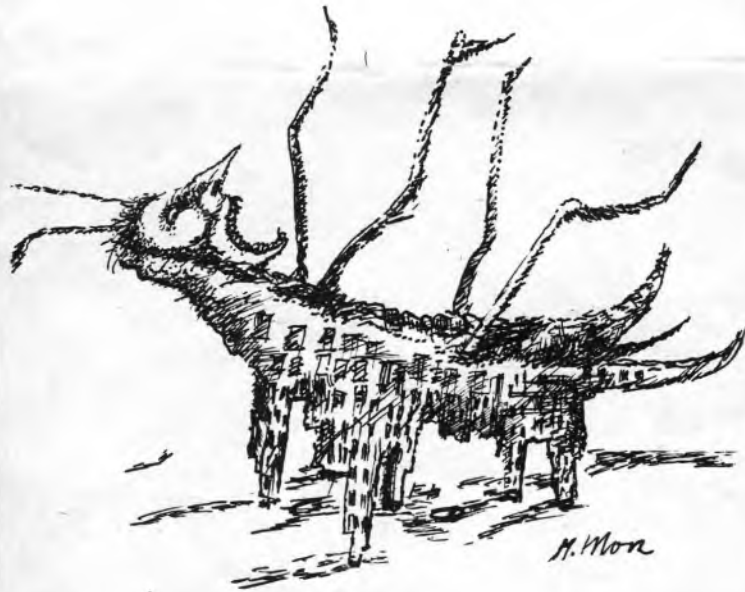

Konzum

K O N Z U M

olomoucký nezávislý občasník
srpen 1989

Kresba na obálce patří Geortreyanu Mossevi, americkému kreslíři s symbolického charakteru. Studoval na Vermont a Yale University v šedesátých letech, kde se zabýval uměním a architekturou. Od roku 1971 pracuje jako satirický kreslíř a designer, a to zejména po jeho úspěchu v tomto oboru, kdy dosáhl stříbrné medaile v soutěži vyhlášené ve Washington Post. Nyní se zabývá i knižní ilustrací.

Prosíme čtenáře o laskavé prozinnutí případných nedostatků tohoto prvního čísla. Doufáme, že v dalších číslech se nám je podaří odstranit

ÓBSAH

úvod	1
srpen: Moskevský protokol	10
sázav kultury v ČSSR	14
poslední olomoucký arcibiskup	21

K O N Z U M

motto:

...Konzumní je zbeží jež slouží pro běžnou denní spotřebu - spotřební zboží. Konzumní spol. je nárazivě toužící po stále větším nárůstu majetku a předmětů, které by činily život pohodlnějším, které by stále s t u p n o v a l y životní r o g k o š o spol. /umř. autě, chata, automat, pračka, alkohol /a spacíklo/ v této činnosti hlavní SMYSL Života.../ Slovník cizích slov: Klimeš Pha-63/.

Ano, název naší tiskoviny jsme převzali z téžora, proti kterému vystupujeme. Vystoupit, znamená definovat nepřítale, rozlišit ho, pochopit - pročit ho a vyjít z něj. Vystoupit a bojovat, přestože všichni v něm žijeme a jsme. Jsme V MŇ, protože On tvoří naši potřebnou přirozenost. Nízku a lacinou přirozenost, pohodlnost ve své nenárodné slasti, SLASTI a TOUZE po dráždivém, akoujícím a majetnícky potvrzujícím se NÍU.

Každý upadek a krize humanitny je vždy neopak vydatán na cestu k blahu, lidstva, osvobození jej od jha a závislosti ve jménu přirozeného, LIDSKÉHO a VĚDECKÉHO Rozumu.

Tento humanismus považujeme v jeho klíčové porverzní prezentativnosti za skutečný i ideový mírať k zvlášť stádovosti, determinující pudovosti a pošlapávání prácha, co napadá do této pohodlné Rozumnosti.

Toto období je nevědomé NÍU, všichni pro všechny, kteří v Sobě cítí něco Jiného - odlišnějšího od NIKHILU.

Nebojme se proto vyvyšovat ani separovat a přitom si dělat právo na Konečné. Pouze se nechceme podřítit omnožnému chtění natušce a následným zapomením na Slunce, či pouze pohodlnou rezignací v kolébající Svědomí kalné vodě n e s m y s i n o s t i.

Tato doba si přivlastnila kredo-jednat ve jménu lidského rozumu. Ve skutečnosti však podrobuje svědění předchůdců hlubší etiku a cit Olověka - m i n o ř á d n é znanosce, jež činí na člověka příkoří v podobě nezapomenutelných, čistě individuálních Kráží, frustrací a stresů, ale i e slo-světových katastrof a ekologických krizí.

Chtěli bychom čtenáři ukázat Ciny, jež ve jménu Lidského Rozumu jsou jeho skutečným hanebením, de-tronizací /svržení, sesazením/ ROZUMU, svržením citu, detronizací OLOVĚKA, v jeho pomalé hanění.

Krizostrašná doktrína poniženého Rozumu, levá-levově chladná diktatura, která má radost ze všeho, co se podřizuje jejím krátkodobým Cílům. Krátkodobé kalkulace rozumu, podřazené Nečistému Cíli :Slasti, plnému uspořádkování většího, ve jménu Vše-lidské přirozenosti.

Konzum je pro nás východiskem z Konzumu, jelikož z jeho odtržení se od opravdovosti, odtržením se od něj bolestným přerodem-poznáním jeho plodů, plodů konzumu a jeho totality, vnučené či chtěné, vzniká nový CÍL - NOVÝ POHLED, nezávislý již na něm namém, avšak čerpající z něj. Avšak k tomu je potřebná chvílkerá Rozumová soudnost, s následnou Křivostí statečnosti, jež bez obětavosti vede do slepé uličky egoismu a následného Konzumu.

/ CRI. /

Nejtemnější paprsek Thy odhaluje Světelnou Podstatu všeho Zvonice zardávají hluboko do Země. Podzemní Svěde probouzí Spáče, kterého kolébá jeho vlastní křáka: Lapení Tělem, Křiveme kaliti krví jako prehisto-riický myz v jantarové Šlaci, již vyplakalo nesmrtečné Moře.

Maska se vydá hledat Tvář. K tomu aby ji našla, musí znát vlastní své rysy. Namysli na Meč, pomysli na Žábe. Koření Chen tam, kam On sám ne-má.

...Každý je odpovědný za všechny, každý je sám odpovědný. Každý je sám odpovědný za všechny. Běprvé chápu jedno tajemství náboženství, a něho všela civilizace, které se dovolávají jako své, "Váit na sebe hříchy světa..." A každý nese všechny hříchy všech lidí.

Kdo v tom vidí učení slabích? Viděse je ten, kdo na sebe verne všechno. Řekne: Byl jsem poražen. Napřekne: Moji vojáci byli poraženi. Tak mluví skutečný muž. Hochšéde by řekl: Já jsem poražený, odpovědný.

Chápu cizal pokory. Není sebetupením. Je přímo podstatou činnosti. Když s úmyslem, abych se ospravedlnil, omlouvám své neštěstí osudem, podrobují se osudu. Omlouvám-li je zradou, podrobují se zradě. Ale vezmu-li hříšně chyby na sebe, dovolávám se své lidské síly. Můžu působit na to, čím jsem. Jsem podstatnou částí lidského společenství.

Je ve mě někdo, proti němuž bojuji, abych rostl. Bylo třeba toho světelného letu, abych v sobě jakžtak rozeznal individuum, proti němuž bojuji, od člověka, který roste. Nevím, jestli za něco stojí obraz, který mě napadá, ale říkám si: lidský jedinec je jenom cesta. Poprvé člověk, který se po ní dá, má význam.

Nemohu mě už uspokojit pravdy našich polemik. Nač obviňovat jednotlivce. Jdou jen cestami a průchody. Nemohu už ospravedlnovat zamrzání svých kulometů nedbalostí úředníků ani tím, že se spřátelené národy stály ze sobectví stranou. Poražka se projevuje selháním jednotlivců. Ale civilizace hněte lidi. Jestliže ta, které se dovolávám, je ohrožena selháním jednotlivců, mám právo se tázat, proč je nešťastla jinak.

Civilizace, stejně jako náboženství, obviňuje sama sebe, jestliže si nařká na vlnnost svých věrných. Má je naplnovat nadšením. Stejně jestliže si nařká na nenávisť nevěřících. Má je obrátit na víru. Máže, má civilizace, která kdysi dokázala velké věci, která rozplácala své apoštoly, zlomila násilníky, osvobodila národy otroků, nedovedla dnes už ani nadchnout, ani obrátit na svou víru. Snažim-li se přijít na kořeny rozličných příčin své porážky, toužim-li znovu ožít, musím nejprve najít vznět, který jsem ztratil.

Neboť s civilizací je tomu jako s obilím. Obilí živý člověka, ale člověk zase zachraňuje obilí, jehčž setbu schraňuje do sypek. Zásoba zrna od jedné obilné sklizně do druhé je uctívána jako dědictví.

K tomu, aby vzešlo, mi nestačí vědět, jaké obilí si přeji. Chci-li zachránit určitý typ člověka - a jeho moc - musím zachránit také zásady, z nichž roste.

Nuže, ikdyž jsem si zachoval obraz civilizace, které se dovolávám, jako své, stratil jsem pravidla, podle nichž se přenášela. Zjišťuji dnes večer, že slova, jichž jsem užíval, už pronikla k podstatě. Tak jsem hlásal demokracii a netušil jsem, že o vlastnostech a osudu člověka už nevyslovuji souhrn pravidel, ale jen souhrn přání. Přál jsem si líli bratrské svobodné, šťastné. Zajisté, kdo nesouhlasí? Uměl jsem vyloučit, jaký má být člověk. A nikoliv kdo má být.

Mluvil jsem o společenství lidí, a nespřesnil svá slova. Jako kdyby klima o něm jsem se zmínil, nebylo plodem zvláštní architektury. Šlo o ně, že připomínám se možným pravdu. Není samostatných pravd. Tabákové klube, trh na otroky, to jsou také lidská společenství.

Nežil jsem v tomto společenství lidí už jako architekt. Užíval jsem jeho míru, jeho ténšenlivosti, jeho blahobytu. Nevěděl jsem o něm nic jiného, než že v něm bydlím. Bydlím jsem v něm jako ten kostelník nebo ta stoličnice v kostele. Tedy jako příživník. Tedy jako přemožený.

Tak je tomu s cestujícími na lodi. Užívají lodi a

nic jí nedají. Pod ochranou salonů, které pokládají za neotřesitelný rámeček, pokračují ve svých hrách. Nevědí nic o námaze kylních vzpěr pod věčným tlakem moře. Jakým právem si pak stěžují, když bouře loď rozdrtí? Jestliže jednotlivci zpláněli, jestliže já byl poražen, nač si mám naříkat?

Existuje společná míra vlastností, které přeji lidem své civilizace. Existuje svorník do klenby toho zvláštního společenství, které mají založit. Existuje princip, z něhož kdysi všechno vzešlo, kořeny, kmen, větve i plody. Jaký je to princip? Byl nečným zrnen v lidské prsti. Jen on ze nás může udělat vítěze.

Zdá se mi, že chápu mnoho věcí za té své podivné vesnické noci. Je neobvyklé ticho. Seběmenší hluk naplní celý prostor jako zvon. Nic mi není cizí. Ani to bučení dobytka, ani to daleké volání, ani vrnutí dveří, jež se savírají. Vše se odehrává jako ve mě. Musím si přispíšit, abych zachytil ony slas pocitu, který může zaniknout.

Ríkám si: To je palba od á Arrasu...

Palba prolomila kůru. Po celý tentoden jsem asi v sobě připravoval příbytek. Byl jsem jen mrzutý zástupce. Takový je jednotlivec. Ale objevil se člověk. Usadil se prostě na mé místo. Pohlédl na dav bez ladu a skladu a spatřil národ. Svůj národ. Člověk, společná míra toho národu a nás. A proto se mi zdálo, když jsem spěchal k útvaru, že spěchám k velikému ohni. Člověk se díval máma očima - člověk, společná míra národů. Je to znamení? Jsem dnes blížek věřit znamení. Vše se dnes večer potichu spiklo. Každý hluk ke mně doléhá zároveň jako průzračné i temné poselství. Slyším klidný krok, jenž vyplňuje noc: "á, dobrý večer, pane kapitáne..."

"Dobry večer!"

Neznám ho. Zaznělo to jako "ahoj lodníku" z jedné bárky na druhou. Ještě jednou jsem dnes pocítil cosi jako zázračné spříznění. Člověk, který mě dnes večer obývá, neustále sčítá své bližní. Člověk, společná míra národů a plemen.

Tenhle se vrací domů se svou zásobou starostí, myšlenek a představ. Se svým vlastním nákladem v sobě uzavřeným. Mohl jsem ho oslovit a pohovořit s ním. Na bílé vesnické cestě bychom vyměnili pár vzpomínek. Jak kupci vyměňují poklady, když se potkají cestou z ostrovů.

V mé civilizaci ten, který se ode mne liší, mě nepoškozujee, ba právě naopak obohacuje mě. Naše jednota se klene nad námi a základy má v člověku. Tak naše večerní debaty u útvaru neškodí našemu bratrství, naopak podporují je, neboť nikdo si nepřeje slyšet svou vlastní ozvěnu nebo dívat se do zrcadla.

V člověku jsou zároveň zahrnuti Francouzi z Francie i Norové z Norska. Člověk je poutá do své jednoty a zároveň vyzvedá jejich osobité zvyky a nohi v tom rozpor. Strán se také vyjadřuje větve, které se nepodobají kořenům. Jestliže tedy tam daleko se píší pohádky o sněhu, pěstují-li se v Holandsku tulipány, tančí-li se ve Španělsku flamengo, pak te každého z nás oboha cuje jako člověka.

A tak se mi zdá, že dospívám nakonec dlouhé pouti. Neobjevuji nic, ale jako když se člověk probouzí ze spánku, vidím prostě to, co jsem už přestal vnímat.

Má civilizace spočívá na kultu člověka skrze jednotlivce. Po celá stáletí se á snažila ukázat člověka, jako by byla učila rozpoznávat katedrálu skrze kameny. Hlásala takového člověka, který ovládal jednotlivce. Neboť definujeme-li člověka mé civilizace, nevycházíme s lidí. Naopak lidé jsou definováni jím. Je v něm jako v každé bytosti něco, co nemůže vyložit látku, z níž se skládá. Katedrála je něco jiného než souhrn kamenů. Je geometrií a architekturou. Redefinují ji kameny, naopak ona obohacuje kameny svým vlastním významem. Kameny jsou ob-

haceny tím, že jsou to kameny katedrály. Nejrozličnější kameny slouží její jednotě. Katedrála zahrnuje vše do svého choralu, až po nejpitvornější chrličo.

Ale pomalu jsem zapomněl na svou pravdu. Domníval jsem se, že člověk je souhrn lidí, jako je kámen souhrn nem kamenů. Zmátnul jsem katedrálu a souhrn kamení a tak pozvolna zaniklo čídiotví. Je třeba obnovit člověka. Vždyť on je pe-dstatou mé kultury. Vždyť on je klíčem mého společenství. Vždyť on je principem mého vítězství.

Je snadné založit společenský řád na podřízenosti každého jedině pravidlům. Je snadné vytvořit slepého člověka, který by přijal bez odvolání/odmlouvání jakéhokoli pána a jakýkoliv korán. Ale mnohem smnější je jít, podaří-li se nám osvobodit člověka a naučit ho, aby si vládl sám.

Ale co to znamená osvobodit? Osvobodím-li na poušti člověka, který nezná poušť, co znamená jeho svoboda? Existuje jen svoboda "měkcho", kdo někam jde. Osvobodit toho člověka by znamenalo naučit ho řídit a přizvat mu cestu ku studni. Teprve tehdy se mu naslytne možnost řídit, které už nebudou bez významu. Osvobodit kámen znamená nít, není-li tiže. Neboť kámen stejně nikam nepůjde, i když bude svobodný.

Má civilizace se snažila založit lidské vztahy na kultu člověka, který je nad kult jednotlivce, aby chování každého vůči sobě snadno i vůči druhým nebylo již slepým podřízením vyklásten mraveniště, ale svobodným projevem lásky.

Neviditelná cesta lásky osvobozuje kámen. Neviditelné svahy lásky osvobozují člověka. Má civilizace se snažila udělat z každého člověka vyplene stejného panovníka. Pohlížela na jednotlivce jako na mí ukazatele směru nebo zvěstovatele něčeho většího, než je on sám, nabíla jeho svobodnému vzestupu směry magnetické přitažlivosti.

Známa dobře původ toho silového pole. Po celá staletí vzhlížela má civilizace k Bohu jen skrze lidi. Člověk byl stvořen k obrazu božimu. Uctíval se Bůh v člověku. Lidé byli bratři v Bohu. Takže obraz Boha dodával každému člověku nízničitelnou důstojnost. Vztahy člověka k Bohu byly samozřejmým základem povinností jednoho každého k sobě nebo druhým.

Má civilizace je dědičkou křesťanských hodnot. Budu uvažovat o stavbě katedrály, abych byl schopen lépe pochopit její architekturu. Nazírání Boha učinilo lidi rovnými, neboť si byli rovni v Bohu. A tato rovnost měla jasný význam. Neboť rovni si mohou být lidé v něčem. Vojín a kapitán jsou si rovni v národnosti. Rovnost je už slovem zbaveným smyslu, není-li nic, k čemu by se mohla upnout.

Chápu jasně, proč rovnost, která byla právě rovností božských práv skrze jednotlivce, zakazovala vzestup jednotlivce!

Bůh mohl rozhodnout, že ho zvolí za svou cestu. Ale protože šlo také o rovnost božských práv "ned" jednotlivci, chápu, proč jednotlivci, ať byli jakýkoliv, podléhali stejnému povinnostem a stejné úctě k zákonům. Vyjadřující Boha, byli si rovni ve svých právech. Sloužice Bohu, byli si rovni ve svých povinnostech.

Chápu, proč rovnost založená na Bohu s sebou nepřinášela ani rozpory, ani zmatek. Demagogie se vloučí tehdy, když nedostatek společného měřítka se zásada rovnosti svíráne v zásadu totality. Tehdy vojín ednitne zdravít kapitána, neboť kdyby vojín zdravil kapitána, uctíval by v tom případě jedině a nikoliv národ.

Má civilizace, dědička boží, učinila lidi rovnými v Bohu.

Chápu původ vzájemné úcty lidí. Úctou k Bohu prokázal úctu i ublíží, neboť skrze ublíže ctil Boha, jehož vyslancem byl také ublíží. Ať byl jakkoliv významný jeden a bezvýznamný druhý, každý člověk nesmí proto ještě usilovat o zotročení druhého. Nelze pokorovat vyslance. Ale tato úcta k člověku s sebou neodnášela pohlubující klanění před osobností jednotlivce, před hloupostí nebo nevědomostí, neboť v člověku byla především ctnost tato vlastnost vyslance božského. Tak láska k Bohu vytrácela mezi lidmi vznesené vztahy, neboť záležitosti se projevovány mezi vyslanci, na vyšší úrovni než mezi jedinci.

Má civilizace, dědička boží, založila úctu k člověku na úctě k jednotlivcům.

Chápu původ bratrství lidí. Lidé byli bratry v Bohu. Bratrem může být člověk jen v něčem. Nemí-li pouta, které by je sjednocovalo, lidé jsou k sobě přitaženi, ale nejsou spjati. Nelze být bratrem jen tak o sobě. Moji kamarádi a já jsme bratry "v" ústavu 2/33. Francouzi ve Francii.

Má civilizace, dědička boží, založila lidské bratrstvo na člověku.

Chápu význam lásky k bližnímu, která mi byla hlášena. Láska k bližnímu přiblížila Boha skrze jednotlivce. Byla povinností k Bohu, ať šlo o jednotlivce jakkoli bezvýznamného. Tato láska k bližnímu napokořovala toho, kdo jí byl účasten, ani ho nerespektovala. Pětý vřelostí, neboť dar se neobracel k němu, nýbrž k Bohu. Projevy lásky k bližnímu napak nebyly zase nikdy počtem vzdávením bezvýznamnosti. Každý byl povinen nasadit svůj život v péči o nešťastnějšího člověka stíženého morem. Sloužil Bohu. Nestřežil ani neokroběnou u lázka zloděje.

Má civilizace, dědička boží, učinila tek a lásky k bližnímu dar člověku skrze jednotlivce.

Chápu hluboký význam pokřty, vyžadované od jednotlivce. Nikterak ho nepokřtovala. Rozvážela ho. Uvědomovala mu jeho úlohu vyslance. Stejně jako ho nutila, aby ctil Boha prostřednictvím jiných, navazovala ho také, aby ho ctil v sobě samotném, aby se stal nešťastnějším Bohu. Ukládala mu, aby sepořádal na sobě a tím rostl, neboť každý se jedinec nadšne svou vlastní důležitostí, cesta se okamžitě začne v zed.

Má civilizace, dědička boží, hlásela také úctu k sobě samotnému, to jest úctu k člověku skrze sebe sama.

Chápu konečně, proč láska k Bohu učinila lidi navzájem odpovědná a nastrojila jim naději jako smst. Poněvadž z každého z nich učinila vyslance stejného Boha, spočívala v rukou každého, spása všech. Nikdo neměl právo zoufat, neboť byl zvěstovatelem věčného, než byl sám. Bez naděje byla pořízením Boha v sobě samotném. Důležité bylo, aby se byla měla vyjádřit slovy: "Ty se máš pokládat za tak důležitější, jak dosyblivá je tvá beznaděje."

Má civilizace, dědička boží, učinila každého jednotlivce odpovědným za všechny lidi, odpovědné za každého jedince. Jedinec se nemá ubírat za zachranu pospolitosti, ale nejde přitom vůbec o slaboduchou aritmetiku. Šlo o úctu k člověku skrze jedince. Skutečná velikost má civilizace je v tom, že sto horníků cítí povinnost nasadit své životy pro zachranu

Jednoho jediného zasypaného horníka. Zachranuji člověka.

V tom světle chápu jasně význam svobody. Znamená svobodu rostoucího stromu v silovém poli jeho semene. Je pro člověka ovzduším vzostupu. Je jako příznivý vítr. Jen z milosti větrů jsou plachetnice na moři svobodné.

Člověk takto vytvořený by měl silu stromu. Jaký prostor by dokázal pokrýt svými kořeny? Kterou lidskou děsn by nevysál, aby jí dal rozkvést v slunci!

Ale já jsem všechno pokazil. Rozmrhal jsem dědictví. Nechal jsem zetlít pojem člověka.

Má civilizace vynalézala nevyčerpatelnou energii a geni-
elitu na záchranu kultury vládaře masivního skrze jedince a
na záchranu vanečenosti lidských vztahů, které tento kult za-
kládal. Všechno usílí humanismu měřilo jen k tomuto cíli. Hu-
manismus se uložil jako výlučné poslání osvětlit a dále udr-
žovat převahu člověka před jednotlivcem. Humanismus hlásal
váru v člověka.

Ale když se má mluvit o člověku, narážíte na jazykové
obtíže. Člověk se odlišuje od lidí. Neřeknete nic podstatného
o katedrále, mluvíte-li jen o kámenech. Neřeknete nic podsta-
tného o člověku, když se ho snažíte definovat lidskými vlast-
nostmi. Humanismus tudíž postupoval předem zahrazeným směrem.
Snažil se postihnout se pojem člověka logickou a etickou argu-
mentací a přenést ho takto do vědomí.

Žádný slovní výklad nikdy nenahradí rozjímání. Je-
dnota bytí je slovy nepřenosná. Když bych chtěl naučit lásku ke
kterékoli vlasti nebo panství lidí, jejichž civilizace by tu-
to lásku neznala, neměl bych po ruce žádný argument, abych je
pohnul. Neboť panství vytrácejí pole, pastviny a dobytek. Každá
část zvláště a všechny dohromady nejdí za úkol obohacovat. Je
však v panství něco, co určí materiálnímu rozboru, neboť jsou
vlastníci, kteří by se z lásky k němu přivedli na mizinu, jen
aby je zachránili. A zase naopak toto "něco" dodává jednotli-
vým hmotným částem zvláštní užitečnosti. Stávají se dobyt-
kem panství, lukami panství, poli panství...

Tak se stáváme člověkem určité vlasti, určitého ře-
mesla, určité civilizace, určitého národnosti. Ale abychom se
mohli dovolávat těchto podstat, musojí v nás nejdříve mít pé-
vný základ. A tam kde neexistuje vědomí vlasti, tam je žádná
řeč nepřenosná. Podstatu, které se dovoláváme, v sobě vytváříme
jen činy. Podstata není z říše řeči, ale z říše činů. Náš huma-
nismus zanedbal činy. Jeho pokus selhal.

Základní čin tu dostal své jméno. Je to oběť. Oběť
neznamená ani okleštění ani pokání. Je to v podstatě čin. Je
to dar sebe sama podstatě, které se bude člověk snažit dovolá-
vat. Jen ten pochopí, co je panství, kdo mu obětuje část sebe sa-
ma, kdo bude bojovat, aby je zachránil a snášel strádání, aby
je zkrádlil. Pak se v něm probudí láska k panství. Panství není
souhra zájmů, to je omyl. Je to souhra darů.

Dokud se má civilizace opírala o Boha, zachraňovala
právě pojem oběti, která vnášela Boha do srdce člověka. Humanis-
mus zanedbal základní úlohu oběti. Usiloval zanítit člověka
slovy a ne činy. Také k tomu, aby zachránil člověka nazíreného
skrze lidi, neměl nic jiného než toto slovo zkrášené velkým
počátečním písmenem. Byli jsme v nebezpečí, že jednoho dne sklou-
zneme po ošemetném svahu a zeměníme člověka se symbolem prů-
měru nebo souhrnu lidí. Byli jsme v nebezpečí, že zaměníme na-
ši katedrálu za hromadu ka mení.

A tak jsme poznenáhlu ztratili dědictví.

Místo abychom upevnili práva člověka právy jedin-
ců, začali jsme mluvit o právech celku. Viděli jsme jak se ne-

nápadně zavádí morálka celku, která nedbá člověka. Tato morálka objasní, proč má jednatelce povinnost obětovat se společenství. Nevylouží však bez pohrávání ze slovy, proč má společenství povinnost obětovat se pro jediného člověka. Proč je spravedlivé, aby zemřelo tisíc lidí pro osvobození jediného nespravedlivě uvězněného. Ještě to máme v paměti, ale přenes nás tak jasně od mraveniště, spočívá především na-še velikost.

Sklouzali jsme - nemajíce účinnou metodu - od lidstva, které se zakládalo na člověku, k tomu mraveništi, jež se zakládá na souhrnu jedinců.

Co jsme mohli postavit proti náboženství státu nebo masy? Co se stalo s naším mohutným obrazem člověka zroze-ného z Boha? Je sotva ještě k rozpoznání v tom slovníku, jež se zcela zbavil své podstaty.

Poznenáhlu jsme zapomínali na člověka a svou mo-ralku jsme při tom omezovali na problémy. Vyžadovali jsme od každého, aby neubližoval druhému jednotlivci. Od každého kamene, aby neubližoval druhému kameni. A zajisté, že si neubližují, když leží bez ledu a sklaďu na poli. Ale poškozují katedrálu, kterou by byly a která by byla oplátkou založila jejich vla- stní význam.

Hlásali jsme dále rovnost lidí. Ale protože jsme za- pomněli na člověka, nechápali jsme už nic z toho, o čem jsme mluvili. Protože jsme nevěděli, na čem založit rovnost, učinili jsme z ní neurčité přesvědčení, které nám bylo k ničemu. Jak definovat v úrovni jednotlivců rovnost mezi mudrcem a tupcem, mezi hlupákem a géniem? Rovnost v úrovni hmotných sta- tků vyžaduje, chceme-li ji definovat a realizovat, aby všechno zaujímalo totéž místo a hrálo stejnou úlohu. A to je absurd- ní. Zásada rovnosti se v tom případě zvrhá v zásadu totožno- sti.

Pokračovali jsme v hlásání svobody člověka. Ale pro- tože jsme zapomněli na člověka, definovali jsme svou svobo- du jako neurčitou vůli, omezenou jedine křivdou páchanou na jiném. A to nemá naprosto smyslu, neboť není činu, který by ne- zasahoval bližního. Zmrzečím-li se jako voják, zastřelím mě. Není vůbec osamoceno jedinice. Kdo se odděluje od obce urá- ží ji. Kdo je smutný, rozesmrtňuje ostatní.

Svého práva na svobodu takto chápanou jsme už nedo- věděli užívat bez nepřekonatelných rozporů. Protože jsme neu- měli určit, v kterém případě naše právo platí a v kterém ni- koli, a abychom zachránili nejasnou zásadu, zavírali jsme pokrytecky oči nad nespočetnými zábracemi, které každá spole- čnost nutně kladla do cesty našim svobodám.

Lásku k bližnímu jsme se už ani neodvážili hlásat. Dříve se totiž obět, která je základem bytí, nazývali láskou k bližnímu, když uctívala Boha právě skrze jeho lidský obraz. Prostřednictvím jednotlivce jsme přinášeli dar Bohu nebo člověku. Ale protože jsme zapomněli na Boha i na člověka, dá- vali jsme už jenom jednotlivci. Od té chvíle začaly být pro- jevy lásky k bližnímu často nepřijatelné. Neboť nikoliv in- dividuální libovůle, ale společnost je povinna zajišťovat ro- vnost v rozdělení zásob. Důstojnost jedinice vyžaduje, aby ště- rostí druhého nebyl uváděn do vazalské závislosti. Bylo by paradoxní vidět, jak se majetní dožadují kromě vlastnictví svého majetku ještě vděčnosti nemajetných.

Ale naše špatně pochopená láska k bližnímu se zejmě- na obracela proti svému cíli. Byla založena výlučně na projev- vech soucitu vůči jednotlivcům a málem nám zekázala každý výchovný trest. Kdežto skutečná láska k bližnímu, která je projevem úcty vadávané člověku nad jednotlivci, ukládala

šlemáhat jednotlivce, abychom v něm posílili člověka.

Tak jsme ztratili člověka. A když jsme ztratili člověka, zbavili jsme se veškeré hřejivosti i samo bratrství, které nám naše civilizace blásala - protože bratrem je člověk v něm a nemůže být bratrem jen tak. Podílnictví neakládá bratrství. To se navazuje jen v oběti. Navazuje se v společném díru něčemu, na něž jdeme než jsme sami. Ale protože jsme nicili neplochy očekáváním sám kořen každé skutečné existence, omezili jsme naše bratrství nadále již jen na pouhou vzájemnou snášenlivost. snažim-li se

Přestali jsme dávat. Jenže/snažíme se/dávat už jen sobě, nedostanu nic, neboť nestavím nic, k čemu bych patřil a ne- jsem tedy ničím. Přijdou-li pak ode mne žádat, abych zemřel pro nějaké zájmy, odmítnu zemřít. Zájem velí v první řadě žít. Jaká by to musela být uchva cizí láska, jež by vyvážila mou smrt? Umíráme pro dům. Ne pro předměty a zdi. Umíráme pro katedrálu. Ne pro kameny. Umíráme pro národ. Ne pro houfec. Umíráme z lásky k člověku, je-li klenbovým svorníkem společnosti. Umíráme jen pro to, z čeho se dá žít.

Náš slovník vypadal takřka nedotčen, ale naše slova, která ztratila svou skutečnou podstatu a náplň, nás zavedla do bezvýhledných/prostorů/rozporů, když jsme jich chtěli užívat. A tak nám nakonec nezbylo než před těmi rozpory zavřít obě oči. A nezbylo nám nakonec, jelikož jsme neuměli stavět, než nechat ležet kameny bez ladu a skladu na poli a mluvit o bezvěze o celku, aniž jsme se odvážili upřesnit o čem mluvíme, neboť ve skutečnosti jsme nemluvíli o ničem. Celok je slovo nenaplněné významem, dokud se tento celek k něčemu neupíná. Souhrn není bytí.

Jestliže se naše společnost mohla ještě jevit žádoucí, jestliže si vní člověk zachoval určitou prestiž, tedy jen potud, pokud skutečná civilizace, kterou jsme zradili svou nevědomostí, na nás i na dále vrhala svůj odlesk, odsouzený k zániku a zachraňovala nás tak proti naší vůli.

Jak mohli naši protivníci rozumět tomu, čemu my jsme už nerozuměli? Viděli v nás jen ty kameny bez ladu a skladu. Pokusili se vrátit smysl celku, který my jsme už neuměli definovat, protože jsme se už neu měli rozpomenout na člověka.

Jedni zašli bezstarostně přímo až ke krajním logickým závěrům. Učinili sté snůšky absolutní snůšku. Kameny musí být totožné s kameny. A každý kámen vládne sám sobě. Anarchie se rozpomíná na uctívání člověka, ale přenáší je úzkoprsce na jednotlivce. A rozpory, které se rodí v této úzkoprsosti, jsou horší než ty naše.

Jiní shromáždili tyto kameny rozptýlené bez ladu a skladu na poli. Vyhlásili práva masy. Není to zrovna uspokojivá formule. Neboť je-li samozřejmě nepřipustné, aby jediný člověk zotročoval masu - je stejně nepřipustné, aby masa roz- řtila jediného člověka.

Jiní se zmocnili těchto kamenů, které nemají moc a z toho souhrnu postavili stát. Takový stát také nepřesahuje lidi. Je rovněž výrazem souhrnu. Je to moc celku vložená do rukou jedince. Je to vláda jednoho kamene, který se snaží ztotožnovat s ostatními, nad souhrnem všech kamenů. Takový stát hlásá jeně myšlku celku, kterou my ještě odmítáme, ale k níž sami pomalu přiblíže, protože se neumíme rozpomenout na člověka, který jediný by ospravedlnil naše odmítnutí.

Tito vypravovali nového náboženství se postaví proti tomu, aby několik horníků nasadilo život k zachráně jedi- něho zavalitého horníka. Neboť kromě kamenů je v tom přípa- dě narušena. Dočká těžce zraněného, když ztěžuje postup ar- mědy. Dobře pospolitě obce budou hledat pomocí aritmetiky - a aritmetika je ovládná. Ztratí tím možnost překonat se a pře-

výšit sebe samé. Budou totiž nenávidět vše, co se od nich liší. neboť nebudou mít nad sebou nic, s čím by splynuli. Každý zvyk, každé plémě, každá cizí myšlenka pro ně budou nutně urážlivou. Nebude v jejich moci vstřebávat, neboť aby do sebe převtělili člověka, je nutno nikoliv ho odklestit, ale objasni ho jemu samému, poskytnout cíl jeho tužbám a půdu jeho úsilí. Převtělávat znamená vždy osvobodovat. Katedrála může vstřebat kameny, neboť v ní nabudou smyslu. Ale hromada kamení nevstřebá nic a protože není schopna vstřebávat, bude drtit. Tak tomu je - ale čím je to chyba?

Nedivím se už, že hromada kamení, která má ohromnou váhu, vítězila nad kameny rozptýlenými bez ladu a skladu.

A přece ten silnější jsem já.

Jsem silnější jestliže najdu sám sebe. Jestliže náš humanismus znovu nastolí člověka. Jestli budeme umět založit novou pospolitost a jestli k jejímu založení užijeme jediného nástroje, který je účinný: oběti. Naše pospolitost, tak jak ji naše civilizace vybudovala, nebyla přece souhrnem našich zájmů - byla souhrnem našich darů.

Jsem silnější, protože strom je silnější než původní živiny. Vtáhne je do sebe. Promění je ve strom. Katedrála je zářivější nežli hromada kamenů.

Jsem silnější, protože moje civilizace jediná dokáže sepnout v jednotu osobitě odlišnosti aniž je oklestí. Žije živuje pramen své síly a zároveň se jím i napájí.

Ve chvíli odletu jsem si myslel, že mohu přijímat dříve než dávat. Byla to pošetilá domyšlivost. Bylo to jako s tou smutnou hodinou gramatiky. Člověk vždy musí dávat dříve než přijímá - a stávkem než se ubytuje.

Já založil svou lásku ke svým lidem na daru krve, jako matka zakládá svou lásku na daru mléka. V tom je tajemství. Musíme začít obětí, máme-li založit lásku. Láska pak může vyžadovat další oběti a využít jich k všemožným vítězstvím. Člověk musí vždy učinit první krok. Musí se narodit než začne existovat.

Vrátil jsem se z letu a založil jsem své příbuzenství s malou venkovenkou. Její úsměv byl pro mě průhledný a uzřel jsem v něm svou vesnici. A skrze svou vesnici svou zem. Skrze svou zem jiné země. Neboť bocházím z civilizace, jež si za svorník klenby zvolila člověka.

Jsem z útvaru 2/33, jenž chtěl bojovat za Norsko. Možná, že mě Aliac zitra určí k jinému letu. Oblékal jsem se dnes k sluché Bohu, k němuž jsem byl až dosud slepý. Palba z Arrasu prolomila kůru a já prohlédl. A všichni u nás prohlédli stejně. A tak odstartují-li za úsvitu, budu vědět, zač ještě bojuji. Ale toužím vzpomenout si na to, co jsem viděl. Toužím mít nějaké prosté krédo, abych si vzpoměl.

Budu bojovat za prvenství člověka před jedincem - za prvenství univerzálního před ojedinelým. Věřím že, kult univerzálního podněcuje a poutá jednotlivá osobní bohatství - a zakládá jediný skutečný řád, totiž řád života. Strom to je řád ikdyž má kořeny, které se liší od větví.

Myslím, že kultura ojedinelosti jde v patách smrti - neboť on zakládá řád na podobnosti. Osobuje jednotu bytí s totožností jeho částí. A pustí katedrálu, aby srovnal kameny do řady.

Budu tedy bojovat proti každému, kdo by usiloval vnést ojedinelý zvyk jiným zvykům, jediný národ jiným národům, jediné plémě jiným plémům, jedinou myšlenku jiným myšlenkám.

Věřím, že prvenství člověka zakládá jedinou rovnost a jedinou svobodu, které mají nějaký význam. Věřím v rovnost práv člověka u každého jedince. A věřím, že jediná svoboda je

svoboda vzestupu člověka. Rovnost není totožnost. Svoboda není exaltace jedince proti člověku. Budu bojovat proti každému, kdo by chtěl podříditi jedinci - stejně jako masu jedinců - svobodu člověka.

Věřím, že má civilizace nazývá láskou k bližnímu oběť povolenou člověku, aby nastolil svou vládu. Lásky k bližnímu je dar daný člověku skrze prostřednost jednotlivce. Ona je základem člověka. Budu bojovat proti každému, kdo bude tvrdit, že máj soucit ctí prostřednost a kdo popře člověka a uvězní tak jedince navždy v prostřednosti.

Budu bojovat za člověka. Proti jeho nepřátelům. Ale také proti sobě samému!

/ in: Antoine de Saint-Exupéry :
Moje planeta - pos. red. /

- SIPEN -

Co se přesně odehrálo v kremelských zdech v srpnu 1968 se můžeme jen s těžší domýšlet, lobbovat, kalkulovat. Možná už co nevidět nám bude dopřáno nahlédnout do archívů a dobrat se pravdy oněch smutných dní, které nám předurčily dalších následujících 21 let. S jistotou můžeme prohlásit, že nějaký ten rok ještě přibude.

V souvislosti s bližícími se osudnými dny předkládáme našemu čtenáři Moskevský protokol, který byl schválen z 26. na 27. 8. 68 v Kremli.

MOSKEVSKÝ PROTOKOL

1/ V průběhu rozhovorů byly projednány otázky spojené s obranou soc. vymočenosti v situaci, která vznikla v Československu, a také provedení opatření diktována touto situací a pohybem spojeneckých vojsk v ČSSR. Obě strany vycházely ze všech všeobecně uznávaných norem vztahů mezi bratrskými stranami a zeměmi, z principů potvrzených v dokumentech z opravy v Čierné nad Tisou a v Bratislavě. Byla potvrzena věrnost upřednostnění soc. zemí k podpoře, upevnění a obraně socialismu, nesmiřitelnému boji s kontrarevolučními silami, což je společnou internacionální povinností všech soc. zemí. Obě strany rovněž potvrdily rozhodné převědčení, že v nynější situaci je hlavním úkolem uskutečnění zásad a úkolů z porady v Bratislavě, z dohody v jednání z Čierné nad Tisou a jejich konkrétní realizace

2/ Předseňnictvo ÚV KSČ prohlásilo tzv. XIV. sjezd KSČ zahájený 22. srpna t. r. bez souhlasu ÚV za porušení stanov strany. Bez účasti členů předseňnictva, tajemníků, tajemníků ÚV KSS, většiny delegátů z armády a mnohých dalších organizací je neplatný. Všechna potřebná opatření k této otázce provede předseňnictvo ÚV KSČ po návratu do ČSSR. Mimořádný sjezd bude svolán po normalizaci situace ve straně a zemi.

3/Delegace KSČ informovala o tom, že v nejbližších 6 - 10 dnech se bude konat plénum ÚV KSČ za účasti kontrolní a revizní komise strany. Posadí otázky normalizace situace v zemi, opatření ke zlepšení práce stranických a státních orgánů, ekonomické otázky a otázky životní úrovně, opatření k upevnění všech orgánů a členů stranického a státního řízení a uvolnění z funkce osoby, jejichž další činnost by neodpovídala potřebám upevnění vedoucí úlohy dělnické třídy a kom. strany. Splní měnesení lednového a květnového pléna ÚV KSČ 1968 k upevnění pozic socialismu v zemi a dalšího rozvoje vztahů CSSR a zemí soc. společenství.

4/Představitelé KSČ vyjádřili nutnost rychlého provedení řady opatření směrem k upevnění socialismu a vlády pracujícího lidu, svláště přednostních opatření k ovládnutí sdělovacích prostředků, aby plně sloužily věci socialismu, proti antisocialistickým vystoupením v rozhlasu, televizi, k přerušování vystoupení různých organizací stojících na antisocialistických pozicích. Nepřipustit činnost antimarkxistické soc. dem. strany. V zájmu plnění těchto úkolů budou provedena příslušná efektivní opatření. Stranické a státní orgány upraví situaci v tisku, rozhlasu a televizi pomocí nových zákonů a opatření. V nichotné situaci bude nezbytné ke splnění těchto úkolů uskutečnit některá dočasná opatření, aby vláda ovládala rovněž prostředky proti antisoc. jednotlivcům nebo kolektivům. Bude provedena nezbytná kulturní opatření ve vedení tisku, rozhlasu a televizi. Tak jako při jednání v Černé nad Tisou i nyní představitelé KSČS vyjádřili plnou solidaritu s těmito opatřeními, která také odpovídají základním zájmům soc. společenství, jeho bezpečnosti a jednotě.

5/Obě delegace projednaly otázky spojené s přítomností vojsk pěti soc. zemí a dohodli se na tom, že se tato vojska nebudou vnikovat do vnitřních záležitostí CSSR. Jakmile pomine ohrožení socialismu v CSSR a bezpečnosti zemí soc. společenství, bude proveden po etapách odchod spojeneckých vojsk z teritoria CSSR. Velení spojeneckých vojsk a velení čes. armády ihned projednají otázky spojené s odchodem a změnou dislokace vojenských částí z měst a vesnic, kde jsou místní orgány s to zajistit pořádek. Rozmístění vojsk provést v kasárnách, cvičných prostorech a jiných vojenských prostorech. Bude posouzena otázka bezpečnosti čes. hranice s NDR. Množství vojsk, jejich organizace a rozmístění bude uskutečňováno ve spolupráci s představiteli čes. armády. Materiálnětechnické, zdravotní a jiné zabezpečení dočasně dislokovanych vojsk v CSSR bude stanoveno svláště dohodou na úrovni MNO a MVZ. Principálně sporné otázky budou řešeny vřázení obou zemí. O podmínkách pobytu a úplném odsunu spojeneckých vojsk bude uzavřena smlouva mezi vládou CSSR a ostatními vládami.

6/Předsednictvo ÚV KSČ a vláda přijmou opatření v tisku, rozhlasu a televizi, která by vyloučila možnost konfliktu mezi vojsky a občany na území CSSR.

7/Představitelé KSČ prohlásili, že nedopustí odstranění z funkcí nebo dokonce reprezáce proti těm činitelům a pracovníkům strany, kteří bojovali za upevnění pozic socialismu, proti antisocialistickým silám, za přátelské vztahy k SSSR.

8/Bylo dosaženo dohody o tom, že budou v nejbližší době uskutečněna jednání o řadě ekonomických otázek s cílem rozšířit a prohloubit ekonomickou a vědeckotechnickou spolupráci

mezi SSSR a ČSSR, zejména z hlediska potřeb dalšího rozvoje ekonomiky ČSSR, v zájmu splnění plánu rozvoje nár. hospodářství ve smyslu usnesení ÚV KSČ.

9/Je úplná shoda v tom, že vývoj mezinárodní situace a zákeřná činnost imperialismu směřující proti míru a bezpečnosti národů, proti socialismu vyvolávají nutnost dalšího upevnění a zvýšení efektivity obranného systému Varš. smlouvy, jakož i jiných existujících orgánů a forem spolupráce soc. zemí.

10/Vedoucí představitelé KSSS a ČSSR/KSČ potvrdili odhodlání důsledně dodržovat principy koordinace mezinárodních vztahů, směřující k upevnění jednoty soc. společenství, k upevnění míru a mezinárodní bezpečnosti. SSSR a ČSSR jako dosud budou v evropských otázkách důsledně provádět politiku odpovídající společným zájmům soc. zemí a zájmům každé z nich, zájmům evropské bezpečnosti, klást rozhodný odpor militaristickým, antisovětským a neonacionalistickým silám, které sledují politiku revize výsledků druhé svět. války v Evropě i existujících hranic v Evropě. Obě strany prohlásily, že budou důsledně plnit všechny povinnosti vyplývající z více- i dvoustranných smluv mezi soc. zeměmi. V těsné spolupráci s ostatními zeměmi soc. společenství budou i nadále pokračovat v boji proti zákeřným akcím imperialismu, podporovat nár. osvobozené hnutí, usilovat o uvolnění mezinárodního napětí.

11/V souvislosti s projednáváním tzv. otázky ČSSR v Radě bezpečnosti OSN vedoucí představitelé KSČ a vlády prohlásili, že ČSSR se neobracela se žádostí o projednání této otázky k RB. Představitelé KSČ informovali, že vládou republiky byl dán pokyn čs. představitelům v New Yorku ohradit se kategoricky proti projednávání otázky ČSSR v RB neboť v jiném orgánu OSN a kategoricky žádat o vypuštění tohoto bodu jednání z programu jednání.

12/Předsednictvo ÚV KSČ a vláda prohlásili, že shodnotí činnost těch členů vlády, kteří byli za hranicemi a vystupovali jménem vlády ČSSR k otázkám týkajícím se vnitřní i zahraniční politiky, zejména z hledisek dodržování politiky KSČ a vlády republiky. S tohoto hodnocení budou vyvozeny příslušné závěry. V souvislosti s tím představitelé KSČ považují za nutné provést některé další кадровé změny ve stranických a státních orgánech a organizacích v zájmu zajištění celkové konsolidace ve straně a zemi. Tyto otázky budou všestranně posouzeny po návratu do vlasti. Bude rovněž posouzena činnost ministerstva vnitra a na základě výsledků budou učiněna opatření k upevnění jeho vedení.

13/Bylo dosaženo dohody uskutečnit v brzké době jednání stranických a státních delegací za účelem dalšího hlubšího posouzení a řešení otázek vznikajících ve vzájemných vztazích a pro jednání aktuálních mezinárodních otázek.

14/Delegace se dohodly v zájmu obou komunistických stran a přátelství mezi ČSSR s SSSR považovat jako přísně tajné kontakty mezi představiteli KSČ a KSSS v období po 20. srpnu t. r. a tím i obsah právě uskutečněných rozhovorů.

15/Obě vlády/strany se zavázaly jménem svých vlád a stran, že vyvinou veškeré úsilí, KSSS a KSČ i vlád těchto zemí, k překlopení tradičního přátelství národů obou zemí, jejich bra-

tržního přelomu na věčné časy

Konečné fáze moskevských porad se zúčastnili ze československou stranu:

Svoboda, Kučera, Koucký, Husák, Lenárt, Dzúr, Černík -ti byli z různých důvodů v pozici centristů.

Dubček, Smrkovský, Šimon, Špaček, Mlynář - "progresivní minorita"

Bílák, Barbánek, Piller, Rigo, Švestka, Jakeš, Indra - konzervativní síly.

Podepsáno v Kremle o půlnoci
z 26. na 27.srpna 1968

Z jednání v Kremle nebyl připuštěn z Prahy odvečený F.Kriegel a údajně ani Chruščev, který se vstupu do Kremle prý dožadovale / převzato ze spolehlivého pramene - poz.red./

lukáš

STAV KULTURY V ČSSR

1. Kulturní situace

Stav českého umění - respektive té jeho části, která žije v rámci oficiální režimní struktury - je v posledních letech ^{tristní.} Mejen pokud jde o vlastní autorskou tvorbu, ale i o všechny další jevy existování, odbornou reflexi počínaje, přes způsob šíření uměleckých produktů - ce, princip řízení, teorii a praxi kulturní politiky až po roli, kterou umění v životě společnosti zaujímá.

Podle režimem akceptovaného umění koexistuje od počátku sedmdesátých let umělecká tvorba neoficiální. Žije mimo oficiální strukturu, paralelně. Násilné znemožnění oficiálního veřejného působení mnoha tvůrců na základě tzv. normalizačně konsolidačního procesu, jejich seochota podřídit se novému politickému a kulturnímu trendu a odmítnutí spolupráce vyvolaly vznik a konstituování paralelní kultury. Dosáhla takového kvantitativního rozměru jako nikdy dříve. Rovněž její trvání, stále oživování i omlazování - mnozí z jejích dnešních reprezentantů patří k mladší generaci, která události přelomu 60. a 70. let na vlastní kůži nezažila - svědčí o síle tohoto proudu, nezávislého jak na institucionalizované struktuře, tak na režimní ideologii. Hranice mezi oficiální a paralelní kulturou však není hermeticky uzavřená. Jednotlivá díla, prezentovaná nejprve v paralelní kultuře, postupně pronikla i do oficiální, podobně i někteří z autorů fungují dnes již v obou sférách /například B. Hrabal, J. Seifert, J. Skácel/. Na pomezí oficiální a paralelní kultury se pohybují tvůrci, které oficiální struktura střídavě připouští a vybočívá. Ti pak v oficiální struktuře působí leckdy pololegálně. To se týká především některých zpěváků a hudebních skupin /Merta, Malovic, Plíhal, Mišík, Pražský výběr a další/, jejich samostatných vystoupení i účasti na různých folkových a jiných hudebních festivalech.

Jak vidno, dělící čára mezi oficiální a neoficiální kulturou je pohyblivá a proniklivá. Pro naše potřeby jí použijeme jako pomocného, byť ne úplně přesného děliče, a současně soustředíme se k problematice současného oficiálního, tj. v oficiální struktuře působícího umění.

Nesporné umělecké kvality vykazuje jen nepatrná část z toho, co v něm od počátku 70. let dodnes vzniklo. Kritické a odborné hodnocení této původní tvorby až na čestné výjimky postrádá náročná hodnotící měřítka, vyhraněnost a mravnost. Pro svou zbabělost a přizpůsobivost mimouměleckým kritériím ztratila kritika svou autoritu. Stěží jí znovu získá, pokud bude i nadále lichoť oficiálně posvěceným autorům a mlčet nebo opatrněky přeshl. povážlivě děl režimem neoblíbených, jen tiše trpěných tvůrců.

Oficiální české umění se šíří jedině a výhradně prostřednictvím k tomu určených institucí, jež přímo nebo zprostředkovaně podléhají státnímu a stranickému aparátu. Celek rozčleněné a diferencované institucionální sítě představuje jediný produkční monopol, podřízený centrální moci. Jeho podřízenost je zásadní: určují ji jednak ekonomické vazby, jednak ideologické direktivy. Ty druhé jsou prioritní. Žádné umělecké dílo se legálně nemůže prezentovat mimo tento institucionální rámec. Žádná zařízení, sloužící k zveřejňování a produkování uměleckých děl - nakladatelství, filmová studia, nahrávací studia, divadla, výstavní a koncertní síně -, nejsou plně samostatná a nezávislá. Ekonomické aspekty hrají nemalou roli. Například výše nákladů knih závisí na stanovených předělech papírů. Nákup filmů, uvádění současné dramatiky, překlady literatury západní proveniencí na omezených devizových možnostech. Tato zřízení jsou čím dál tím víc tísněna požadavkem výdělečnosti. Nutnost vydělávat je nutí vycházet vstříc požadavkům spotřebitelů. Dotována jsou pak díla, na jejichž šíření režimů záleží. Pomaly, ale zřetelně nárůst cen za kulturní politiky už dávno přesáhl mírou, vpravdě lidovou cenovou hladinu, která se udržovala do 60. let. Stoupají ceny knih, vstupenek do divadel a kin. Leckdy až k hranici luxu - su - například ceny vstupenek do Národního divadla, do koncertů Pražského

Ekonomické zřetele však nepatří rovinná díla. Jsou kombonovány hladiskem oficiálního ideologického zájmu. Ten je jim nadřazen. Například knihy nejoficiálnějších režimních autorů /J. Kozák, I. Skála, J. Pilat/ jsou vydávány ve vysokých nákladech a častých reedicích, neuměrně převyšující početní. Naopak knihy autorů, kteří se těší enormnímu zájmu veřejnosti /B. Hrabal, O. Mikulášek, J. Werich/ vycházejí ve zcela nedostatečném množství. Obdobně je tomu například i ve filmových studiích, kde preferovaní režiséři /J. Balík, J. Sejmens, O. Vávra/ jsou automaticky zvýhodňováni lepšími finančními i pracovními podmínkami, zatímco jejich tvorivější, ale méně konformní kolegové jsou na tom ve srovnání s nimi nepoměrně hůř.

Veškerý princip řízení kultury garantuje dodržování základní ideologické linie a jejich momentálních zájmů. Všechny články a orgány řídicí struktury jsou rovněž napojeny k jednotnému centru, aniž se tím však vy- lučují tupě svévolné zásahy jednotlivců na nejrůznějších stupních této hierarchie. Řízení kultury je prosáklé těžkopádným byrokratismem, obezřet- ným opatrnickým a často nekompetentní příslušných činitelů, kteří pos- trádají potřebné odborné předpoklady, široký kulturní rozhled a velkory- sost, zato jsou však agilně bdělí a ostražití v otázkách ideologických. Tvůrci sami jsou zbaveni možnosti samostatně rozhodovat o věcech umění do všech důsledků. Vždy tu do hry vstupují nadřazené schvalovací orgány jak v linii státní správy, tak v linii stranické, které mohou kdykoli do us- kutečňovaných uměleckých záměrů zasáhnout, omezovat je, deformovat či zcela znemožnit. Zásahy mohou být uplatněny v kterékoli fázi zveřejnění díla - od počátku jeho přípravy, či dokonce už v okamžiku jeho plánování, až po konečné stadium. Vydání knihy, nastudování divadelního představení, natočení filmu, gramofonové nahrávky, výstava výtvarných děl, koncert mo- hou být sežito před započatím přípravy, v její průběhu a i tehdy, kdy je dílo již dokončeno /knihy vytištěny, film natočen, divadelní inscenace nastudována atd./ Zveřejnění díla má být znemožněno úplně, pozasta- veno na určitou dobu nebo povoleno teprve po provedení požadovaných změn. To všechno pronikavě oslabuje zodpovědnost konkrétních tvůrců. Výsledky jejich vlastní práce jsou jim odcizovány, o jejich bytí nebo nebytí roz- hodují jiní. Sama skutečnost mocenského řízení kultury je ovšem jedním z výrazů fungování totalitního systému, který libovolně a bezrestně zna- učivá své moci. A to v kultuře a umění. Zasahuje nejen proti jednotlivým dílům, ale rovněž a především proti autorům. Mnohdy není rozhodující motiv zásahu proti dílu obsažen v něm samém, nýbrž v osobě jeho autora, který se někdy něčím „provinil“, či „zkompromitoval“, a tím se stal nadále problematickým. Pokud byly vůči některému autorovu dílu vzneseny výhrady ideově obsahového rázu, je téměř jisté, že zveřejnění každé jeho další práce bude zvažováno již s apriorní podezíravostí a zvýšenou bdělostí. Zvíce se neobrací jen proti jednotlivcům a jednotlivostem, ale i vůči cel- ým institucionalizovaným organismům. V nedávné době to byl zejména lik- vidační zásah proti Jazzové sekci a soudní proces s jejími představiteli, v němž obžaloba z trestné hospodářské činnosti byla nepochybně pouhou zá- minkou k rozbití oficiálněfungující instituce, vykazující pozoruhodnou organizační, publikační a vydavatelskou činnost, která se jak rozsahem, tak především svým zaměřením vymykala z tiché dohody o vzájemné toleranci její dodržování moc od všech svých podřízených předpokládá a vyžaduje.

2. Pravdivost současného oficiálního umění

Objektivních příčin neuspokojivého stavu českého umění je mnoho; zdá se, že jejich počátek lze nalézt v samotném pojetí umění, které je považováno systémem chápáno jako aktivita, jež sdílí a vyjadřuje jeho ide- ologii, jeho zájmy a tím spolupůsobuje vědomí veřejnosti. V jistém smyslu je role umění tímto pojetím přeceněna. Zejména pokud jde o možnosti jeho přímého a nepřímého společenského ideově výchovného působení. Umělecká produkce se stává a stává se záležitostí, jež je výrazně preferována; její sta- ně společenský dopad je mizivý a mnohdy vyvolává dokonce právě opačné

Umělecké projevy vybočující, byť sebe méně, z hranic vládnoucí ideologie jsou jako nebezpečné, rozkladné a škodlivé tendence potlačovány, oklešťovány nebo úplně likvidovány. Důvod je nasnadě. Nic nesmí rozrušovat vytyčenou iluzi jediného a jednotného ideového a společenského modelu, který sám sebe absolutizoval. Nic nesmí tuto fikci oslabovat.

Obecná direktiva je jasná. Nikdy však není přesně a do detailů stanoveno, co ještě je a co už není přípustné. Panuje o tom pouze jakási vágní představa, připouštějící v konkrétních případech nejružnější výklady a manévrování. Tím se vytváří jakási stále nejistá situace, která skýtá výhody i nevýhody. Její nevýhodou je to, že zodpovědní posuzovatelé a schvalovatelé mohou z vlastní iniciativy a horlivosti vznášet nejneuvěřitelnější námítky a výhrady vůči konkrétnímu dílu, nacházet v něm s fantasií a zaujetím hodných lepší věci nežádoucí uskaří a souvislosti a z těchto důvodů dílo blokovat. Ze zde hrají roli čistě osobní, subjektivní „interpretace“, a individuální pohledy netřeba zdůrazňovat. Zároveň však tato neurčitost dává tvůrcům určitou šanci, lze jí takticky využít, proklouznout skrze ni.

Umění vykázané do pozice poslušného a věrného souputníka ideologie, je do této ulohy znovu a znovu vmanévrováno a znovu a znovu se jí snaží přikračovat. Současný český umělec je vržen do tohoto rozporného napětí, v jeho rozkmitu žije a tvoří.

Kýženým stavem o nějž vládnoucí moc usiluje, je, aby umění pohotově sloužilo jejím momentálním intencím a aby stvrzovalo existující stav věci. Nejplněji splňuje tuto funkci televizní umělecká produkce. Převládá důsledně ukol ideově výchovného působení - viz například seriál Got Hubačova, třídilná Balada studentská a mnohé další. Stejně iniciativně chopila ulohy vytvářet idealizované obrazy žité socialistické skutečnosti - viz seriály typu Žena za pultem, Muž na radnici, Nemocnice na kraji města, Okres na severu atd. Vedle linie tzv. společensky angažované a kritické tvorby, atakující kritizovatelné jevy naší společnosti, tj. stále znovu to, čemu se kulantně říká maloměšťáctví, se táhne linie vysloveně unikové tvorby vesměs zábavného typu, kterou reprezentují desítky nejružnějších mikrokomedii, bakalářských příběhů apod. jejichž umělecká a obsahová uroveň je vesměs nicotná. Jejich funkce je tzv. rekreativní. Oba tyto proudy manipulují vytrvale vědomí i vkus nejširších vrstev. Soustavné konzumování polobliží a polopravd, životních příběhů které se s pravdou skutečnosti shodují jen v nejpovrchnějších rysech, nemůže zůstat bez vlivu na masy diváků. Televizní produkce je jim vnucována za vydatného uplatnění osvědčených triků: sentimentality, obhroublé komiky, zdánlivé životní podobnosti a všední banality, blízké jejich každodennosti. Znepokojující, myšlenkově podnětné, provokativní a náročně umělecky ztvárněné dílo je v televizní produkci dílou vranou. Její črtivá převaha má znaky právě opačné. Vzhledem k masovosti rozšíření a vysoké sledovanosti je televize mocným nástrojem, jehož působnost je kvantitativně bezkonkurenční. Obraz světa a výpočet o světě, které poskytuje divákům - je významné, že v její původní dramaticko-literární tvorbě dominují současné příběhy, postavy, jsou duchovně prázdné, povrchní a klamavé. Odpovídají spodní hladině divákovy životní zkušenosti a na této bázi se s nimi divák ztotožňuje. Tady je východisko k tomu, aby dílo přijal včetně jeho sporných poloh. Zpětně je stvrzována divákovy všední zkušenost, jeho postoje chování atd. Televizní produkce ani neprohlubuje myšlení, ani nekultivuje estetické cítění. Naopak. Modeluje je do plytké průměrnosti, jež je odrazem i projekcí koncepce „reálného socialismu“. Pro ostatní umělecké druhy má televizní vliv neblahé důsledky. Stylová unifikace televizní tvorby do polohy jakési životně pravděpodobného Realismu formuje divákovy estetický cit, jeho názor a

atěžuje přijímání odlišných výrazových postupů, s nimiž operuje moderní divadlo a film. Poznává práci mnoha filmových a divadelních tvůrců, od autorů po režiséry až po herce, kteří podléhajíce televizní manýře, v enšféji její negativní rysy do své práce ve filmu, v divadle. Základní zůstává vliv této masově vztávané produkce na nivelisaci myšlení o umění, o jeho skutečném smyslu a o jeho podobě.

3. Umění a historická kontinuita

Umění, které bylo učiněno ~~světovým~~ **světovým** az ideologií, je samozřejmě nuceno odrážet její vnitřní, jakkoli krkolomné postupy, všechna její „ná-
vá myšlení... Jeho možnosti jsou dány konkrétními danostmi domácího, respektive sovětského politického klimatu doslova od sjezdu ke sjezdu, od usnesení k usnesení, jež vstýčují základní směr platný do okamžiku, než je vystřídán jiným. Vývoj českého umění je od roku 1948 těsně spjat s vývojem politickým. Probíhá v cyklu utrzování a uvolňování. Tento průběh znemožňuje soustředěné rozvíjení a završování uměleckých aktivit, které jsou vždy znovu likvidovány a musí se znovu obtížně konstituovat. Rázem přerušuje kontinuitu vývoje v r. 1948 a v r. 1968 zpřetrhalo souvislosti s minulým domácím děním a vazby s uměním světovým. Vyvolalo hlubokou krizi, která zasáhla české umění dalekosáhnle a trvale. Paměť umění o sobě samém je zbavována uplné minulosti. Z jejího komplexu jsou násilně tvořena zchromlá torza. Povědomí tradice je účelově zužováno do jediného řečiště, tj. společensky progresivního, sociálně kritického umění, považovaného za předchůdce či předobrávka umění socialistického. Tedy k té tvorbě, která se vyznačovala některým nebo některými z následujícího souhrnu znaků: sociální tematikou, společenskou kritičností, protinášťáckou tendencí, opozitností vůči buržoazní ideologii a proti tzv.

oficiálnímu umění, realistickou metodou a tzv. lidovostí. Vše, co se odvíjí mimo tyto proudy, je záměrně zasypáváno nánosem mščením, desin-
pretováno, hodnoceno odmítavě či zcela zavržováno. Eliminována je napří-
klad celá oblast katolické literatury, ruralistická proza, neuměrně je akcentován význam levicových tradic českého umění, zejména v meziválečné avantgardě, aniž by byly posouzeny její limity atd. To vše směřuje k tomu, aby umění bylo především „přítomnostního“, rázu a aby jeho význam byl u nás časoprostorově vymezen. Neoddělitelně spjata s konkrétní reali-
tátou, zmiňuje se v jejím sevření, nepochybně odrážející pocit o její jakoby neměnné danosti, státnosti a bezvýrobovosti, je schopno/neschopno ji kuchařně přeměnit. Vyčerpává se usilím zrovnat ve větší nebo menší míře její dílčí problémy, aniž by však mohly proniknout k příčinám, z nichž vyrůstají, a aniž by bylo s to vykročit z jejích hranic. Obzvláště silně se to projevuje v těch uměleckých druzích, jež jsou svým výrazovým prostředky schopny znachovat se realitě způsobem, který s ní koresponduje na principu podobnosti. Tedy v literatuře, ve filmu, v divadle, které zachycují lidské jednání, situace a příběhy v rozměru času a prostoru a traktují je slovem - psaným nebo mluveným - a obrazem. Jejich vazba k empirické skutečnosti, mnohem bezprostřednější a konkrétnější než v hudbě nebo ve výtvarném umění, je důvodem, pro něž se tyto disciplíny ocitají v popředí zájmu oficiální ideologie. Limity, které tvorba těchto uměleckých druhů nemůže obejít, jsou především tematické. Záe platí mnohá nedotknutelná tabu, jíž se domnívají autoři, poslušni diktátu autocen-
zury, sami vyhýbají, dobře si vědomi, že snaha hovořit o nich by byla marná. Rovněž importovaná umělecká díla zahraniční jsou z tohoto hlediska bděle posuzována a pečlivě zvážována. Není žádnou výjimkou, že zahraniční i domácí díla jsou před svým vstupem na veřejnost všelijak upravována. Domácí autoři jsou nuceni provádět na pokyn nejhrůznějších kompetentní

činitelů do svého díla dodatečné zásahy: změny, škrty atd., nebo jsou s provedenými upravami seznámeni. Pokud jde o díla zahraniční, tak jsou tyto zásahy realizovány zcela zcela svévolně, bez vědomí, účasti a souhlasu autora. Toto upravování se týká nejen literárních děl, ale i filmů, z nichž jsou vystřihávány „nevhodné“ partie, a dokonce i výtvarných děl, raprořukovaných v českých publikacích.

Speciální kapitolu představuje zasteupení zahraničního umění v kontextu české literatury. Charakteristické je zdůrazněné preferování sovětského umění, které v souladu s celkovou sovětskou orientací naprosto převažuje. Přitom ovšem skutečné hodnoty současného umění sovětských národů jsou u nás zpřístupňovány nedostatečně. Markantní je to zejména nyní: taktické domácí vyčkávání a ryze formální souhlas a trendem perestrojky a glasnosti dovoluje o těchto dílech psát, ale méně je již ochotno je již ochotno je publikovat, promítat atd. Nadto oficiální propaganda udělala svým protežováním sovětského umění medvědí službu: vyvolala vůči němu jako celku značnou averzi veřejnosti, kterou znechutila tím, jak ho vynášela a vucovala, bez ohledu na ~~ix~~ jeho skutečné kvality. Tato vyvolaná reakce způsobuje dodnes to, že i vskutku podnětná a ~~hodnotná~~ umělecká díla zůstávají, bažte žel, mimo pozornost veřejnosti.

4. Základní typy umělecké tvorby

V kultuře a umění se projevuje obetný oficiální zájem: totiž snížit a redukovat funkce umění na jediné dvě - na ideově výchovnou a na rekreační. Znepokojivý růst masové poptávky po zábavné produkci, a tichá podpora, které se tato část těší, ukazuje k oficiální podpoře konzumní, ryze „materialistické“, orientace člověka na přizemní, pomíjivé a povrchní hodnoty, které převládají nad hodnotami hlubšími a trvalejšími. Mocnou skupinu současného oficiálního umění reprezentuje oddechová, ryze spotřební produkce, jejíž rozpětí zasahuje od vysloveného braku na dolním konci (detektivky a dobrodružné romány z edice Magnet apod.) až k vkusné zábavě na horním konci. Vyznačuje ji libivost, značná primitivnost, často též a nedostatek nebo úplná absence základních řemeslných, natož uměleckých kvalit. Podbází se svému vnímání, atakující nevybíravě jeho nižší pudy. Zahlučuje ho buď dráždivými nebo ukolébávajícími zážitky, které neposkytají nic víc než chvilkové vzrušení nebo pobavení. Ač není zjevně propagována, těší se tiché podpoře a souhlasu, bez nichž by sotva mohla existovat v té míře, do jaké se rozšířila. Funguje jako nástroj prastaré a účinné taktiky „chleba a her“, jež ukázní k elementární požadavky základových společenských vstev, nivelizují jejich další možné aktivity. Kultura „smíchu a zapomnění“, utlumuje jako droga intelektuální a estetické potence vnímatelů, odvádí je od základních existenciálních a znepokojivých společenských otázek do klidného závětří, zhušta do privátní sféry. Hoví duchovní lenosti a zplanění, vtahuje příjemce do pasivity. Protože toto nízké umění nemá potřebný protipól, rozpíná se a působí k tomu, že rekreační funkce pozvolna překrývá ostatní funkce a možnosti umění. Již po dlouhá léta například v nabídce importovaných filmů totálně převažuje vysloveně komerční, spotřební produkce oddechového typu, v žánrovém rozpětí veseloher, hororů, detektivek, vpravých muzikálů, dekorativních velkošláklů a dobrodružných filmů, vedle nichž jsou náročné filmy skromnou populací. Filmová distribuce neustále zaplavuje kina sérií Angelik, přitroublými komedii francouzské či italské proveniencce, různými Větrečci, Únosy aut, Horečkami sobotní noci a jejich méně rutinizovanými a řemeslně méně dokonalými mladšími bratry z kinematografií zemí východního bloku,

Rovněž domácí filmová tvorba prodělává v posledních letech výraznou cestu ke komerci a unikovosti.

Stav žité skutečnosti, nasycený v českém prostředí spoustou narůstajících palčivých a nutkavě bolestných problémů, prostupujících život člověka a společnosti, je skrz naskrz krizový patolík, že vytváří do jisté míry bariéru širšímu a hlubšímu reflektování komplikované problematiky současného bytí, jež má dalekosáhlejší než jen konkrétně zřejší a nynější kořeny. Fakt, že problémové jevy současného života jsou zastírány, obcházeny, zamlčovány nebo zcela nedostatečně řešeny, ať jde o narkomanií, alkoholismus, rostoucí agresivitu mládeže, rozpad rodinného života, vztah k práci atd., atd., nutí tvůrce, aby se soustředili - a mnohdy i vyčerpali tím, že tyto negativní momenty pojmenují, ukáží, zobrazí. Jakkoli tato deskripce obsahuje varovný apel a vyjadřuje autorův nesouhlasný postoj, zůstává deskripcí. Postižení těchto jevů a míra jejich analýzy úpívá v zajetí reálné, tj. oficiálně možného. Toto konstatování se týká většiny, doufejme že pociťvě zamýšlené tvorby prozaické, dramatické i filmové, jako jsou například romány J. Svejdy, J. Kostrhuna, J. Zapletal, R. Johna, poezie J. Závěcká, divadelní hry A. Kříží, K. Cejky, filmy Drahovský-Menzelovy, Olmerovy, Svozčkovy, Soukupovy. Jejich výpověď o světě odráží jeho krizové momenty, aniž by však byla s to nabídnout perspektivy formulované konkrétněji a jasněji než jen v poloze obecného humanistického apelu. Tento typ umělecké tvorby bychom mohli pojmenovat jako aktuálně rezonanční. Zrcadí vyprázdňenost lidského života, jeho plíochost a povrchnost, rozpad subjektivity člověka, zničení jeho perspektiv, hodnotový rozklad atd. Poskytuje zpráva o době, jejímž je odrazem. Na jedné straně je v ní nápadný výskyt konkrétních časových a společenských realit, má až dokumentární rysy a je uzce dobově podmíněná - což způsobuje její rychlé stárnutí a brzké vyčerpání jejího smyslu. Na druhé straně se v ní objevuje zvýšená frekvence historizujících témat - u I. Fuksa, V. Křmečka, K. Boučka, J. Danka, J. Šotoly, které umožňují sondovat etické otázky, lidské postoje a jednání v konfliktních střetech individua a světa, člověka a společnosti, které nelze rozkrývat na současných látkách. To, co o současných filmových komediích napsal V. Havel / Revolver Revue 1987 / - „Život jako by tu byl zbaven svého skutečného rozpětí, své pravé tragiky velikosti, svých skutečných otázek?? - platí pro díla tohoto proudu obecně. Nejde opravdu jen o vyše tmířně limity tematické, ale o nedostatečná proniknutí k podstatě skutečnosti, k jejímu obsahu a vnitřní rozporuplnosti. Úhelný problém naší skutečnosti, jímž je „znicetňující záření totality,“ /Havel/ na člověka jako individuum i na celou společnost a stěžejní svár, vyplývající ze schizofrennosti dvojí skutečnosti - předstírané a existující, který se realizuje jako konflikt fikce a reality, zdání a pravdy, není současné umění dosud s to reflektovat.

Jeho režimně souhlasná část se vtrvale pohybuje pouze ve světě fikce, v předstírané skutečnosti, které všemožně utvrzuje. Ať oslavou a propagací socialismu, pracovním budovatelského usilí a ideových zápasů o uskutečňování nového života, či příspěvky k základním politicko-ideologickým tématům, jako je internacionalismus, boj proti kapitalismu, třídní antagonismus, atd. Autoři tohoto sledu patří k těm, kdož během konsolidačního procesu uchvátili čelné mocenské pozice ve vedení uměleckých svazů, nakladatelství, časopisů atd. Tyto pozice jim umožňují vedle bezcenného hmotného a uměleckého kořistnictví rozhodovat o celých příslušných oblastech. Individuální zneužívání moci, plynuce z držekých postů, bují zejména v literatuře, pak ve filmu. Vládnoucí moc této skupina tváří privilegovaně - spolehlivost služby je třeba nejen odměnit, ale i stimulovat. Reprezentanty této větve jsou zejména J. Kozák, M. Rataj, J. Sachl, A. Pludek, Z. Fluhař, básníci I. Skála, J. Peterka, J. Pilar, K. Sýs, M. Florian, filmaři K. Balík, J. Sequens a O. Vávra. Jejich díla vyznačuje politická

konjunkturálnost / Balíkova Atomová katedrála, Sequensův Hořký podzim s vůní manga, Vávrovo Osvobození, Pludský Vabank, Pluhařův román Dnes večer v Astorii / a tvářící impotence, která je schopna zabít i zajímavý námět dutým frásérstvím / viz Vávrovo Putování Jana Amose /.

Umění hodné svého jména usilovalo vždy skutečnost poznávat, obohacovat a prohlubovat střem o životě a bytí. Současná česká tvorba tuto schopnost rozpoznávání až na výjimky postrádá. Převažuje v ní neuplné reflektování žité skutečnosti, respektive jejich jednotlivých výseků. Místo analýzy poskytuje opis, místo průniku další hloubce či zážnem. Místo, aby se nořila k hlubinné podstatě života, zůstává na povrchu věcí a jevů. Pokulhává za skutečností, neschopna ji celé vyjádřit, ani jí čelit uměleckou pravdou, která přesahuje všednodenní obrysy reality. Bída českého umění nespadá na vrub jen rozkladnému působení vnějších okolností, podmínek a tlaků - byť jejich počít na oslabení či vyčerpání tvářících potenci a lidských možností je nediskutovatelný -, ale je čina rovněž tím, že mnozí z autorů na základní otázky po smyslu a funkci umění, pokud si je vůbec kladou, buď rezignují, nebo na ně svými schopnostmi prostě nestačí. Jen ojediněle se v oficiální současné literatuře, divadle či filmu zrodí dílo, které svíravý kruh empirické skutečnosti rozrazí ať dobováním nekonečné mnohotvárnosti a jedinečnosti člověka / B. Hrabal, L. Fuka, O. Mikulášek, J. Seifert, J. Skácel /, či ironickým pohledem na fungování současné reality / některé z románů V. Párala / nebo Postižením hlubinného rozporu přítomného světa a vizí jeho katastrofických konců / hry K. Steigerwalda /.

Přítomnost českého umění není optimistická a ani nejbližší perspektivy neukazují na změnu k lepšímu: nejde o vajší okolnosti, ani o vůli k tvorbě. Ty mohou ve věcech umění jen spolupůsobit. Ale skutečné umění zůstává iracionální, jeho zřídlo tajemná, nepostižitelná a neovlivnitelná. Tato jistota existuje jedinou nadějí.

převzato z literatury Svědecký roč. XXII
č. 86, 1989

Při příležitosti svěcení biskupa Vaňáka v katedrále sv. Václava 26. srpna letošního roku, si chceme připomenout životní dílo posledního olomouckého arcibiskupa Matochy, a zároveň přinášíme stručný životopis jeho pohnutého života.

Poslední olomoucký arcibiskup PhDr. a ThDr. Josef Karel Matocha, byl 67. nástupcem na stolci moravském po sv. Metoději.

Narodil se 14. 5. 1888 v Pitíně na Vláře v chudé rodině venkovského kováře, která měla 11 dětí. Gymnastium studoval v Uh. Hradišti a v Kroměříži. 7 let byl v Římě na studiu teologie, filosofie a církevního práva. 15. 8. 1914 byl v Římě vysvěcen na kněze, získal doktorát teologie, filosofie a titul bakaláře kanonického práva.

Po návratu do své vlasti působil v duchovní správě v Sebotně a v Olomouci u sv. Michala.

V roce 1918 byl profesorem na diecézním bohosloveckém učilišti v Nitře. 1923 je povolán jako suplent křesť. filosofie a dogmatiky na Olomoucké bohoslovecké fakultě v Olomouci. V roce 1927 se stal mimořádným a v roce 1930 řádným profesorem křesť. filosofie a dogmatiky na této fakultě. Jako profesor vykonával také v duchovní správě, zejm. v katedrále Olomouci - Hejčíně. Velkých zásluh si získal v nezměrné funkci apoštolského visitátora slovenských kněžských seminářů. Spolupracoval na reformě vysokoškolského studia kněžského dorostu.

Účastnil se velehradských unionistických kongresů a psal do Acta Akademie velehradské.

V roce 1924 vydal v Olomouci filosofickou studii - Problém smrti - a v roce 1930 vyšlo v Olomouci pokračování: Osoba v dějinném vývoji a významu / 256 stran a 40 str. poznámek /.

23. března 1948 papež Pius XII. jmenuje Dr. Matochu olomouckým arcibiskupem. 2. 5. 1948 přijal biskupské svěcení v olomoucké katedrále sv. Václava z rukou arcibiskupa pražského Berana, košického biskupa Msgr. Čárského a světeckého biskupa olomouckého Dr. St. Zály. Tehož dne byl instalován za účasti zástupců čsl. vlády / Nejedlý, Čepička, Plojhar /, papežského nuncia a čsl. biskupského sboru. Přitom v katedrále zdůraznil, že křesťanství je jediná cesta pro člověka a všechno ostatní je omyl. Věřil tehdy v dohodu mezi církví a státem a proto při slavnostní hostině vyslovil své přání, aby duha míru klenula se vždy mezi hrobem sv. Cyrila v Římě a hrobem sv. Metoděje na Moravě. Časopis Rozsvětač ze 4. 4. 1948 v č. II ho charakterizoval: ... znamenitý představitel české bohoslovdy, apoštolsky skromný člověk... kněz vzešlý z lidu a lidu blízký v duchu arcibiskupa Stojana... osobně člověk podmanivě milémpovahy... Při svém svěcení se arcibiskupa 2. 5. 48 řekl věřícím ... Neločím se s vámi, přijdu za vámi do každé vesničky jako otec mezi své děti... V pondělí svatodušní byl na pouti mládeže na Sv. Hostýně / podal 900 sv. přijímání /. 12. 6. 1948 byl na pouti u sv. Antonína v Blatnicích. 60 000 přítomných poutníků oslovil... nejsť drhé děti... nebojte se svátosti. Ona nevede ke smutku, je matkou radosti. Naučte se dobře modlit a modlete se často růženec... Po roce 1948 byla situace již složitější, takže k sv. Antonínku u Blatnic se dostal až 13. 6. 1949. Vyzval poutníky, aby si zachovali sv. víru, kterou k nám přinesli sv. Cyril a Metoděj.

I jeho pozdější kritikové, jako např. Václav Medek 13. II. 1977 v 46. čísle Katol. novin musel o něm napsat: začal ihned s visitací arcidiecéze, bířmoval, kázal a promlouval několikrát za den. Takto překvapoval silou svého slováckého temperamentu, neboť nebyl příliš znám ve veřejném životě a byl považován za suchopárského profesora filosofie.

V postní době roku padesátého měl každou neděli na domě v Olomouci postní kázání. Ale to už ho doprovázel příslušník Státní bezpečnosti StB, který na něho čekával na schodech kazatelny.

Při posledním kázání ironicky naznačil svou izolaci slovy: Kdyby vám někdo tvrdil, že jsem od vás izolován, není to pravda. Já jsem s vámi denně ve styku při mši sv., kdy při memento vivorum vzpomínám na vás všechny a při memento mortum na zemřelé arcidiecézany. A při tomto duchovním styku měla pak zůstat až do jeho smrti - 2. II. 1961.

Jeho první pastýřský list nese tato varovná slova: ... Bouře ztírá celým světem... Srdce moderního člověka je nemocné, je napadeno rakovinou. Člověk moderní prý již nepotřebuje Boha... Zavádějí se jen pozemské ideály. Má lidstvo zmizet, a to sebevraždou?.. a poukazoval na hrůzu poslední války.

... Uznejte již jednou, že jste na omylu. Věčné hodnoty nelze ničím nahradit... Ne nazpět pohanských dob, ale vpřed k Bohu. Pak mluví o tom, že byl povolán v kritické době. Dal jsem souhlas jen z vděčné lásky k Trojici němu Bohu a z vroucí lásky k zbožnému lidu arcidiecéze olomoucké... Přijímám zasvěcení k životní oběti. Pak navazuje na apoštolskou posloupnost našich slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje a pokračuje: ... dnes přechází jejich původní pověření na 67. nástupce. Člověk se obětuje, jeho Já mizí, aby od oltáře vyšel nový Metoděj a v něm nástupce Krista...

A svým kněžím napsal: ... Buďte si vždy vědomi, že vaše práce má být věnována především duchovnímu bláhu lidu, spásě nesmrtelných duší... Prosim, aby nikdo nezádal po katolickém knězi, aby věčně zaprodal za jakékoliv dílčí časové zájmy....

Arcibiskup Matocha měl i mimořádné organizační schopnosti. Činnost biskupa v tak velké diecézi a za tak složitých a měnících se podmínek nebyla dostatečně zabezpečena v čele s generálním vikářem / ale vytvořil při ordiariátu nový orgán: Pastorační referát. Ten se měl starat nejen o exerce, mládež, tiskové akce, ale zájmena včasnou informací měl sloužit duchovenstvu a tak posílit spojení biskupa s kněžstvem. Sám řídil jeho práce a bral na sebe všechnu odpovědnost.

Po zastavení všech náboženských časopisů na podzim 1948 pohotově při úředním věstníku Acta Curiae zřídil pastorační přílohu, ale i ta byla 18.3.1949 zastavena. Když proti tomu protestoval 29.3.1949 a ministr Informací V. Kopecký, byla v dubnu 1949 zastavena i sama Acta Curiae. To bylo jasné o určení biskupů. V celostátním měřítku se účastnil všech prací čal. biskup. sboru pod vedením pražského arcibiskupa Dra. J. Perana. Vyslovil souhlas se zřazením kandidatury kněží do politických organizací a strany, vyhlášené 9.2.1948. Za jeho účasti zákaz politické činnosti kněží opakovala i biskupská porada 3.5.1948 v Olomouci.

Pro jednání se státem do komise pro církevní otázky při Ústř. akční výbor národní fronty / poslal kanovníka JUDr. Ant. Ivoříka. Matocha nebyl ochoten podrobit se jednostrannému diktátu ateistického státu. A ani jeho zmocněnců. A tak se sahá k nátlaku. 31.3.1968 v článku Lid. Demokracie o tom napsal: V březnu 1950 se dostává do prvního kontaktu s StB... Zařídíte, aby konečně došlo k dohodě, jinak ponese následky... Současně mu slibují různé církevní funkce... Po zatčení ho mučí, musí klečít, na předpažených rukou má prázdko, vále poníženého a zdeptaného zápasí s nádobou... V lednu 1951 je odsouzen na 13 roků ztráty svobody. Při odvolacím stání se ptá soudce: ... Kdo vlastně rozhoduje při soudním řízení? Vy... nebo StB?..

Kešle... o zásadní věci, byl ochoten přistoupit ke kompromisům, jak napsal ve věci jmenování kanovníka, kde Matocha ustoupil nátlaku. Byl ochoten spolupracovat i s komunisty, jmenovanými Josefem Glagolem, kterého v

1952 jmenoval generálním vikářem.

Glogar sám 13.5.1968 v Lid. Demokracii napsal :...měl jsem k němu počátku Ixměsíčně, později za 1/4 roku, pak za 1/2 roku a v roce 1961 jsem byl u něho jen o jeho narozeninách...Vždy byl přítomen vládní zmocněnci pro věci církevní a příslušník StB...

Citovaný již historik Václav Medek aví nic o internaci Matochova a desinformaci věřících. V Katolických novinách 13.II.1977 napsal :...Ode roku 1950 vedl arcidiecézi prostřednictvím svého generálního vikáře preláta Josefa Glogara. A přitom Medek měl odvalu ještě napsat...nostali: zvládnout mimořádné a složité problémy doby...Je ovšem určitá hranice, kterou křesťan nemůže překročit. To dokumentují všichni křesťanští mučedníci a rovněž i Matecha.

Matecha se dovolával platných zákonů. Ale biskupové a církve byly postaveny mimo zákon. Došlo ke strašnému zneužití moci tehdy vládnoucí stranicko-bezpečnostní mašinérie. Dnešní prezident Dr. Husák který aví odsešel 10 let, napsal o tom 27.6.1968 v Kulturní tvorbě č.26 v Dopise a pravdě: ..Lámaly se charaktery lidí a po zákonech této republiky se jednalo jako po hmoji...

Komunisté chtěli u nás rozvrátit církve pomocí věřících laiků v tzv. Katolické akci. To se jim nepodařilo, ale arcibiskup pražský - Boran po organizovaném incidentu na Boží Tělo/přesně v neděli po Boží Tělo/ u sv. Víta v Praze, byl od této doby 19.6.1949 internován ve své paláci do 7.3.1951. Tím se stalo, že předsednictví čl. biskupské konference přešlo na arcibiskupa Matocha. Na to následoval nový útok proti církvi návrhem zákona o státní úhradě osobních a věcných potřeb církvi. Církve měla být integrována do systému lid. demo. státu, při čemž současný biskup sbor měl být odstraněn. Po uveřejnění návrhu v Rudém právu 16.7.1949 Matecha ihned řekl: ...Nedáme nikdy souhlas k tomu, aby se touto cestou dosáhlo postátnění církve... Současně od 20.6.1949 byli postátně jmenováni vládní zmocněnci do všech konzistenci podle obecního /nastupujícího, vyšlého z užívání/ rakouského zákona ze dne 7.5.1874 a období vídenského kulturního boje. Byla podána ihned stížnost k nejvyššímu správnímu soudu pro nezákonnost. Načež se tento soud jednoduše zrušil.

15.6.1949 se konala biskup. konference v Třnavě. Vyhlášen byl boj - tot k uvedeným návrhům a kněží vysváni k podpisové akci. Moravský klerus se převážně vyslovil dle práni biskupů a zřekl se slibovaného zvýšení státního platu. V pastýřském listě bylo jasně řečeno...Každá akce podnikaná mimo nebo proti vůli biskupů...porušuje jejich základní strukturu, rozruší jednotu církve a způsobuje natě k jejímu zničení... Dějí se všemožné pokusy vyřadit nás z pastýřského úřadu a řízení církve si osvojují lidé nevěřící...nepřejeme si aby se církve stala pouhou složkou státu, žili nositelkou jiného světového názoru pod křesťanskou náboženskou rouškou... Když ...bylo rozhodnuto zahájit všemi prostředky vyhlazovací boj proti církvi Kristově a zneužití jí zastřeným způsobem pro cíle bezbožské, pak nádešly hodiny zkoušky....

14.9.1949 došlo k odhlasování příslušných zákonů/č.217 a 218/49 Sb./ a byla zrušena autonomie církve. Episkopát na své poradě 21.10.49 řekl, že těmito zákony byl postátně zněhna a porušen dosavadní právní a organizační řád církevní...ohrožena vlastní organizace církve, její svoboda duchovní moc a církve na Petru a apoštolech zbudovaná by se stala obyčejnou náboženskou společností, prakticky řízenou laiky a několika slebošskými laiky kněžími...církve by se stala pouhým orgánem laické moci...přestala by být církvi Kristovou...oslabený život víry by ustoupil pohanství. Biskupové nechtějíce však riskovat rozkol uvnitř církve, povolil kněží pod

říditi se novým zákonem, ale za sebe prohlásili, že se nepodrobují a plat nepřijmou. Tomuto Matocha zůstal věrný až do své smrti.

Rozhodnutí z 21.10.1949 bylo jistě nejtěžším v životě arcibiskupa Matochy. Biskupové byli si vědomi toho, že při důslednosti tohoto postoje je česká násilně odstranění z biskupských stolců, jak se to stalo pražskému arcibiskupu Dr. Josefu Beranovi 19.6.1949. Bůh tuto zkoušku dopustil, aby je nepustil. Tato oběť biskupů přinesla ovoce: V roce 1968 brněnský Dr. K. Skoupý, českobuděj. Dr. J. Hlouček a litoměřický Dr. Štěpán Trochta mohli se zase vrátit na své biskupské stolce. Arcibiskup pražský Dr. Josef Beran byl Bohužel-před tímto odhlášen do Říma. Olomoucký arcibiskupský stolec zůstal neobsazen pro Matochovu smrt 2.11.1961. Tak se splnilo, co už v roce 1948 arcibiskup Dr. Matocha napsal ve svém pastýřském listě: "...přijímám zasvěcení k životní oběti... Statečný a obětavý postoj Matochův a druhých biskupů způsobil, že Bůh podivuhodně oživl církev u nás, což bylo podloženo těmi dalšími oběťmi stovek kněží a desítek laiků, uvězněných z náboženských důvodů.

Nátlak na arcibiskupa Matochu, aby se podrobil, neustával. K tomu sloužilo zatýkání jeho nejbližších spolupracovníků: 15.6.49 byl zatčen ředitel kanceláře Pastoračního referátu P. Bruno Sklenovský, 16.6.49 sekretář Matochův Dr. Josef Mošták. Posleději došlo k zatčení druhého sekretáře Dra. J. Ryšky. Když začala kampan proti biskupům fanatickým obviněním z velezraždy a rozvracení, reagoval nato ihned arcibiskup Matocha v oběžníku du hovenstva ze srpna 1949, kdy řekl: "... Prohlašuji znovu, že všechna tato obvinění, že chceme rozvracet klid a mír v republice ... jsou nepravdivá ... A úplně vštecky dále uvedl: ... Jejich nepravdivost nebude dokázána ani eventuel. procesy, provedenými dle předem stanoveného schematu, poněvadž je dnes již obecně známo, jak dochází k tzv. doznání.

Plně se to ukázalo, když v roce 1950 byl zatčen i jeho gen. vikář biskup Dr. Stanislav Zela, který 2.12.1950 byl odsouzen k trestu odtěžení svobody na 25 let. Při rehabilitaci vyšlo najevo, že obžalování šlo museli učít pod nátlakem vymyšlená doznání, jako například: "... že episkopát byl nástrojem zločinné fašistické bandy Titovi... Zela byl proto v roce 1969 úplně osvobozen a tento rozsudek z 18.6.1969 20Fr.16/56 Měst. soudu v Praze zůstal právoplatným, poněvadž po jeho smrti 5.12.1969 nemohl být napaden de-rehabilitací ale zákona z 8.7.1970 č.70 Sb.

ČSL právní řád neznal anezná internaci, tj. zbavení osobní svobody bez zákonného důvodu. Je to akt zvláste a zneužití moci, za což nesou odpovědnost partajní oligarchie. Dle čl. práva jde tačo trestní čin dle paragrafu 230 Tr. zákona č. 86/50 Sb s trestní sazbou 10-20 let, když odnětí svobody mále za následek smrt event. jdeo trest. čin omezení osobní svobody dle paragrafu 229 Tr. zákona se sazbou 3-8let Při těžké kvalifikaci. Internovací je vydán zlovůli vězňitele. Odsouzený vězeň má nárok na dopisy, návštěvy, lékaře, ošetření atd. - Dle trestního řádu a vězenských řádů. To se jasně ukázalo na způsobu internace Matochy a postupném zhoršování. Matocha byl internován ve své rezidenci v Olomouci, byl tedy 10Xlet v samovněbě.: od velikonoc 1950 do své smrti 2.11.61. Arcibiskup Beran byl internován ve svém paláci od 19.6.49 do 7.3.51. Pak byl výměrem ONV Pha I vykázán z Prahy a společně s brněnským biskupem Dr. Skoupým a českobuděj. biskupem Dr. Hloučkem byli internováni na různých místech-tajných do roku 1963. 6.10.1963 přineslo pak Rudé Právo úřední zpráva, že v těchto dnech byli uvolněni na svobodu Dr. Josef Beran, bývalý arcibiskup pražský a Dr. Karel Skoupý, biskup brněnský...

Dr. Hlouček byl uvolněn již na jaře 63. Tím president Novotný převzal odpovědnost za tuto internaci, když uvolňoval na svobodu.

Při své internaci měl Matocha vypnutý telefon, vzali mu rádio, uzavřeli část knihovny za ložnicí. V předpokojí byl stále hlídán příslušníkem StB, který ho provázel i tehdy, když si vyšel na verandu na severovýchodní straně rezidence nad vchodem do parku výpadu. Víceméně je také vyfotografován na všech snímcích z tohoto období spolu s Matechou. Ten mu přinášel i jídlo - v poslední době chtěl k večeři jen chléb s teplým mlékem, které mu jeho bývalá kuchařka Turčanová v termosce posílala. Mši sv. např. sloužil sám v arcibiskupské kapli.

Celou internaci Matochovu řídilo ministerstvo školství a kultury v Praze. Od května 1956 byl ve funkci zmocněnce tohoto ministerstva Max Jablonský, který tvrdil, že každá i úřední návštěva je nutný předchozí souhlas tohoto ministerstva. Bylo již shora uvedeno, jak to vypadalo s návštěvami gen. vikáře Josefa Glogara. Max Jablonský byl žid-marxista, před druhou světovou válkou se jmenoval Apfezbaum.

V témže článku z 13. 5. 1968 Glogar dále uvedl, že před vánocemi a v den jmenin chodili k němu zástupci kapituly olomoucké a Kroměříž. Vypravuje se, že při jedné této návštěvě arcibiskup Matocha, poukazuje na přítomné příslušníky StB, řekl kanovníkům: „Těchto se nebojte, Boha se bojte.“

Matochův blízký příbuzný Josef Ševčík v r. 1968 napsal, že v zastoupení rodiny bylo mu dovoleno navštívit arcibiskupa jen o jmeninách a před vánocemi, příp. velikonoce. Tedy 2 x až 3 x za rok... Jak roky plynuly, tak jsme se k p. arcibiskupovi dostávali stále obtížněji. Max Jablonský na některé členy naší rodiny naléhal, abychom působili na p. arcibiskupa a přesvědčili ho, že jedná špatně... V poslední době vypadal velmi sešle. Když 14. 6. 1968 v Lid. dem. Max Jablonský tvrdil, že arcibiskup dostával rodinou korespondenci, ozval se 27. 6. 1968 v Lid. dem. příbuzný Vladimír Pavlacky: že když napsali p. arcibiskupovi k jmeninám, za několik dnů přišel civilní policista, naše blahopřání držel v ruce a výhrůžně vyšetřoval proč píšeme... že je nežádoucí, aby se arcibiskupovi psalo... Těmtýž dále uvedl... je mi známo, že si strýc stěžoval na gestapácké metody svých žalářníků... je také známo, že se do něj střefovali shnilým otcem, když šel na verandu na procházku.

Do smrti prezidenta Gottwalda /v březnu 1953/ byy povolány ty výjimky z internace: r. 1951 posvětil v rodném Pitíně jeho nákladem opravený kostel. V roce 1952 2x birmeoval v Olomouci a na Velehradě a v r. 1953 na sv. Hostýně posvětil sochu Panny Marie.

Zdrojem informací o smrti arcibiskupa Matochy je písemné svědectví olomouckého internisty MUDr. Floriána Pumprly /pět stran/.

Byl osobním lékařem arcibiskupa, předtím léčil jeho 80 letou matku, s níž bydlel v Žilinské ulici v Olomouci. Domácnost mu vedla slovenka Turčanová. V r. 1948 Dra. Matochu důkladně vyšetřil a vystavil mu pro Řím lékařské vysvědčení, že je úplně zdravý.

Později jsem u p. arcibiskupa zjistil, že mu začíná stoupat krevní tlak, pro který jsem ho léčil až do jeho izolace v r. 1950. Od té doby mě k němu nikdo nepozval.

V roce 1958 byl Dr. Fampula telefonicky požádán vedoucím zdravotního odboru ONV v Olomouci, aby šel navštívit p. arcibiskupa společně s Prof. MUDr. Kojeckým z interní kliniky Palackého university.

Arcibiskup Matocha nebyl o této prohlídce uvědoměn a když k němu přišli, ...ležel na posteli v černém svetru neupravený, vedle postele na židli byl talíř polévky. Vyšetření odmítl s poukazem, že ...snad má ještě právo volat si lékaře, kterého sám chce...

Museli odejít a zavolali pak kuchařku Turčanovou, aby ho přemluvila. Ta to odmítla, že...když jí tak dlouhou dobu nepustili, že k němu ani nyní nepůjde a přemlouvat ho nebude...Po delším čekání souhlasil...Když jsme tedy přišli do jeho ložnice po druhé, p. arcibiskup byl již ustrojený, ale prohlásil, že se chce nechat vyšetřit pouze ode mně...Dr. Pumprla pak přemluvil prof. Dr. Kojeckého, aby alespoň přihlížel.

Šlo o akutní záchvat dny na levé noze, palec i jeho okolí bylo silně oteklé, kůže sytě zarudlá, každý dotek velice bolestivý. Zvýšený krevní tlak 190/110. Doporučili ležet, předepsali patřičný lék/ocun/a odešli...

Od této doby jsem ho neviděl...také každý jiný lékař u něho nebyl. 14.6.1968 měl zmocněnec Max Jablonský v Lid. demokracii napsat, že arcibiskup Matocha...lékařskou péči měl zajištěnou z kliniky fakultní nemocnice; a od jiných lékařů...lze tedy tvrdit, že takovou péči nemá žádná zajištěnou ani jediný občan města Olomouce...

K tomuto Dr. Pumprla poznamenal, že léčení a kontrola při vysokém krevním tlaku je naprosto nutná. A olomoucký arcibiskup tuto péči neměl...Žádný lékař kromě zubního, za celých 11 let u něho nebyl.. /kromě t. 58/ jak je shora uvedeno, Neměl tedy jako arcibiskup ani takovou péči jakou má každý občan nejen Olomouce, ale v celé republice,...uzavírá dr. Pumprla.

Zemřel tedy zanedbáním povinné lékařské péče. Vysoký krevní tlak musí být totiž nutně léčen. Dr. Pumprla se informoval o smrti p. arcibiskupa s přednosty soudního lékařství prof. Dr. Roznaryče, který byl ihned po smrti povolán do arcibiskupské rezidence....Mrtvý arcibiskup seděl v křesle, byl ještě teplý, kolem byly zvrátky mléka..Přítomný dr. Kojecký usoudil, že šlo o srdeční záchvat a infarkt a na jeho návrh bylo upuštěno od pitvy. To se stalo 2.11.1968 Zemřel v 73 letech neléčením vysokého tlaku-jeho rodina se dožívala až 95 let. Jsou mučedníci krve-ale jsou také mučedníci ducha.

Věznitelé stáli před problémem jak utajit jeho smrt moravskému lidu. Glogar v r.1968 o tom napsal...následující dny přijelo do paláce několik úředníků ministerstva školství a kultury. Ti, zařizovali pohřeb. Nedánilo se mi je přesvědčit, aby byl z biskupského kostela.

Vše se odbylo v tajnosti v kapli arcibiskupské rezidence, kde bylo přítomno jen několik kněží a věřících.. Šlo o nejbližší příbuzné, kteří se líčení J. Ševčíka/z 13.5.1968 L.D./museli se legitimovat a vysvětlit příbuzenský vztah. Z rezidence musel být stažen i černý prapor, ale zvoničkám na domě se podařilo rozezvučet zvon Václava ke zděšení kanovníků. Správa jeho smrti letěla Moravou.

O pohřbu J. Glogar uvedl:..v rodném Pitíně se pohřbu účastnilo velká množství věřících i kněží z okolí....Přes všechno utajování byl to manifestační pohřeb. Kněží nesli rakev svého arcibiskupa na ramenu ke hrobu. Ale i to byl dostatečný důvod k potrestání přeložením. Závěť se nenašla...Notář nám oznámil, že strýc měl hotovost 6,50 Kčs a jeho vlastní majetek byl odhadnut na 20 000 Kčs. Ale chudá rodina byla nucena odmítnout dědictví pro předlužení, poněvadž čl. stát uplatnil pohledávku za stravování arcibiskupa- téměř 40 000 Kčs...Přání rodiny, aby alespoň dostali něco na památku, bylo jim vyhověno obrazem arcibiskupovy rodné chaloupky a jeho portrétem...

Pak se až do roku 1968 kolem osobnosti již zemřelého arcibiskupa Dr. Matochy rozhostilo velké mlčení. Až v neděli 5.5.1968 mohlo být vzpomínáno 20 let od jeho svěcení na biskupa slavnou mší sv. na domě a ve všech kostelích olomoucké arcidiecéze. Po kázání o zemřelém arcibiskupovi byla zpívána papežská hymna. Ve výročí dne jeho narození 14.5.68 bylo vzpomínáno jeho 80. narozeniny vzpomínkou na jeho hrobě v Pitíně.

Opřel svůj život za svobodu církve, zachování víry a lidskosti ve jménu Krista, kterého celý život následoval.

J. E. nřdp. arcibiskup Dr Karel Matocha se ubırá do metropolit-
ního chrámu sv. Václava v Olomouci k slavnostní instalaci nových
dómských prelátů.

Po slavnostní instalaci na přátelské besedě v Národním dom
pozdravil generálního vikáře, nově jmenované preláty a shromážděné
kněze jménem náměstka předsedy vlády, pověřeného řízením
Státního úřadu pro věci církevní, Zd. Fierlingra jeho náměstka
inř. Josef Plihal.

Generální vikář arcidiecése olomoucké prelát-arcijáhen P. Josef Glogar promlouvá po instalaci a děkuje J. E. nřdp. arcibiskupu
Dr Karlu Matochovi.